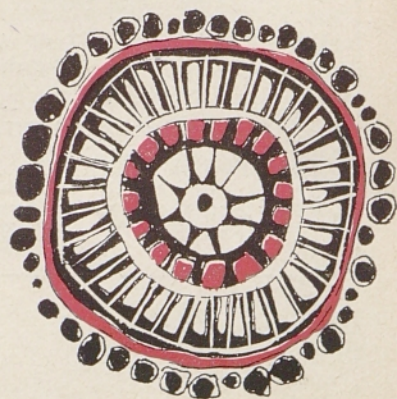
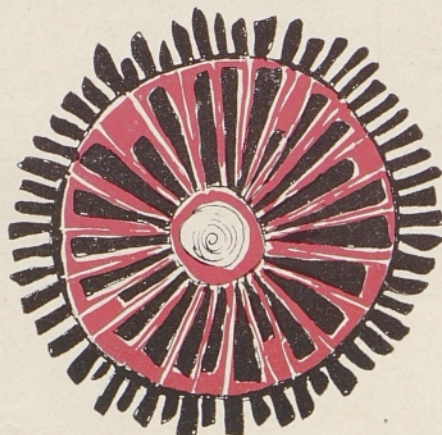
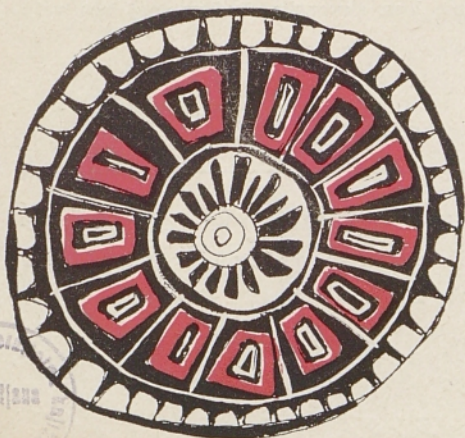
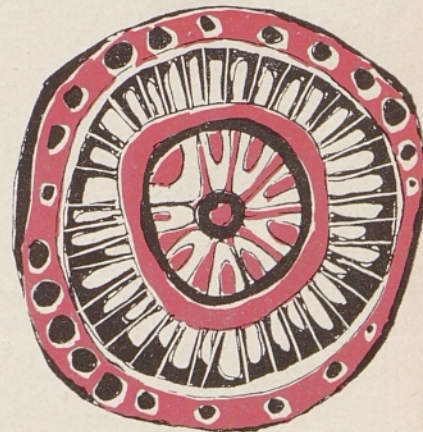
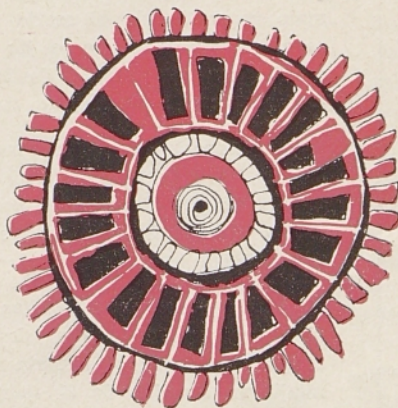
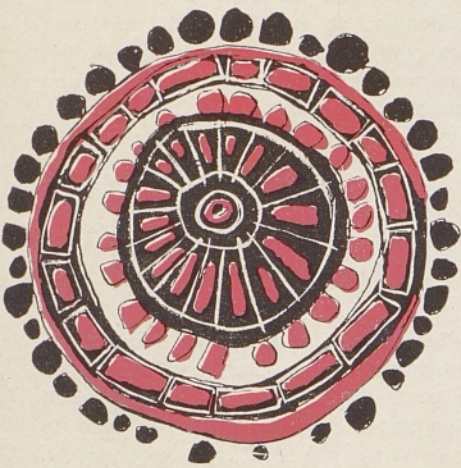
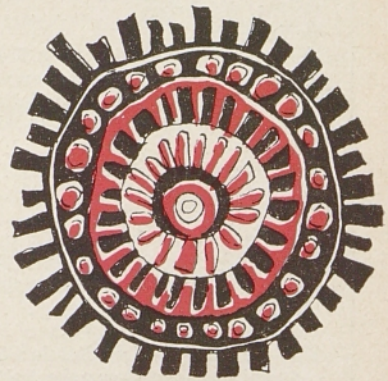
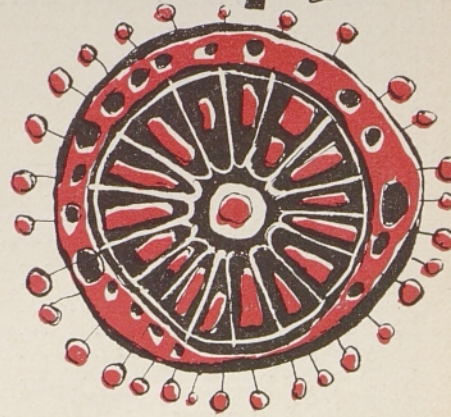
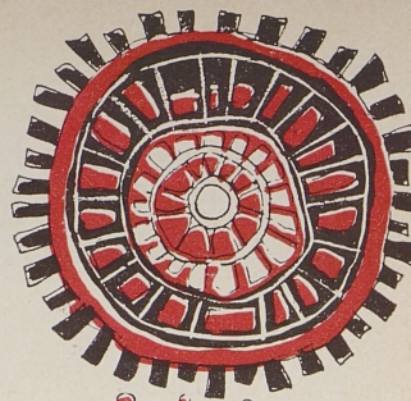

mladika

1-2

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1964

leto VIII.

štev. 1-2

VSEBINA

Drago Štoka: Tovarne požirajo zemljo	1
Bršljanski: Novoletna zdravica	2
Jože Peterlin: Naša pesem je slavila svoj praznik	2
Vinko Beličič: Ob slovenskem kulturnem prazniku	3
Ksaver Meško: V tujini	3
Maks Šah: Novi koledar	4
Po društvih in klubih na obiskih	5
Lev Detela: Graščina, vesela in žalostna burka	5
Gorica, Steverjan	6
Opčine	7
Mačkovlje, Barkovlje, Bazovica	8
Maks Šah: »Da bi bili vsi eno«	9
Lojze Škerl: Oranje se nadaljuje	10
Aleksej Markuža: Povsod in nikjer doma	10
Zora Saksida: Tujci povsod	11
Lojze Škerl: Kaj pravite vi?	12
Sport	15
Naš dom — S. Janežič: Za prenovo naših družin; Marija: Zunanja in notranja podoba slovenskih domov	16
Radio - gledališče - kino	18
Naši razgledi — Lev Detela: Slabe strani sodobne slovenske kulture; Lev Detela: Četrti dijaški glas slovenske gimn. v Celovcu; J. P.: »Pod svobodnim soncem« v nemščini	19

Uredil
JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema
Klavdij Palčič

Revijo izdaja uredniški odbor:
Stanko Janežič, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Lojze Škerl, Drago Štoka, Češčut Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:
Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Poduredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun: 11/7019

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Tel. 29-477

NAROČNIKOM OB ZAČETKU 8. LETNIKA

Vedno, ko začnemo nov letnik revije, Vas, drage naše prijateljice in prijatelji, pozdravljam z nekim občutkom veselja in sreče. Začenjamo pač delo znova. Revija prihaja v novi obliki, z novimi dobrimi načrti, z novim pogumom in misli na nove sodelavce in na nove naročnike. Mladi, a že priznani slikar je dal letos reviji novo podobo, natisnjena je na boljšem papirju in goriški akademiki v SKAD ji odpirajo vrata na Goriško in ji bodo prinesli gotovo večji odraz življenja svoje najbližje okolice, na Tržaškem bi radi segli do zadnjih slovenskih domov.

Sedem letnikov je za nami. Ni bilo malo težav v vseh teh letih. A vedno znova je nas in Vas dvigala zavest, da revija ne sme prenehati. Ta trenutek imamo občutek, da bi na naši mizi nekaj manjkalo, če bi »Mladika« več ne prišla.

Osmi letnik pričenjamo z novimi načrti. Želeli bi čim bolj ustreči bravcem, želeli bi ob vsaki številki posebej čutiti Vaš srčni utrip in Vašo srčno potrebo. Pomagajte nam, da Vas bomo zadovoljili. Napišite nam pismo, povejte, kaj želite v reviji, česa bi radi več in česa manj. Napišite nam, kaj Vam je všeč in kaj ne.

Zavedamo se, da bo tudi v novem letniku mnogo težav. Ena prvih je, kako plačevati tisk v tiskarni. Čeprav vsi pisci, uredniki in upravniki ter raznašavci delajo zastonj, imamo še vedno primanjkljaj. Se vedno je premalo naročnikov. In ker ne moremo plačati stroškov, smo bili primorani zvišati ceno vsaki številki. Vidite, vsi časopisi so že davno povišali naročnino, mi smo ostali vseh sedem let pri isti ceni. Zdaj ne vzdržimo več. Upamo, da zaradi tega revije ne boste odpovedali. Pričakujemo pa, da boste dobili novih naročnikov in da boste tisti, ki morete, prispevali nekaj v tiskovni sklad, da bomo čim prej plačali dolg. Vsi se bojimo, da bi morala revija zaradi denarja prenehati izhajati.

Dragi prijatelji, Vi toliko žrtvujete in toliko dobrih stvari tudi denarno podpirate. Podprite zdaj tudi »Mladiko«. Če smo imeli do zdaj precej prijateljev, ki so nam bili naklonjeni, pa se jih je, žal, zelo, zelo malo spomnilo, da bi revijo denarno podprli, da bi dali nekaj več kot samo naročnino. Nimamo jih niti za prste na eni roki. Saj Vas nismo prosili, ker smo mislili, da bomo zmogli tako, zdaj pa ne moremo več. Ker poznamo svoje rojake, nas ni strah; vemo, da nam boste pomagali.

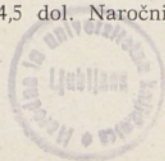
Ob novem letniku se moram še nekemu zahvaliti: tistim dobrim ljudem, ki brez vsakega plačila »Mladiko« prodajajo ali skrbе, da jo prodajajo drugi. V tem nam pomagajo mnogi naši duhovniki, mnogi laiki, mnogi starejši in tudi mnogo mlajših ljudi. Lepo zahvaljeni za ta trud v preteklem letu.

Da bi prinašala »Mladika« našo lepo besedo v slovenske domove, da bi zmeraj znova vžigala iskrico ljubezni do vsega, kar smo prejeli od svojih očetov, da bi zvenela iz nje materina govorica, ki jo bodo pisali mlajši in starejši, da bi revija vedno znova prinašala med nas vero in optimizem za vsak dan v mesecu — temu naj služi tudi novi letnik. In da bi tudi čutili mi vsi, da smo lepa slovenska družina, naj nas veže in povezuje »Mladika«.

Lep pozdrav!

JOŽE PETERLIN

Posamezna številka Mladike stane 150 lir, po pošti 170 lir. Celoletna naročnina (10 številčk) 1500 (1700) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 4,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 3 funte.

PX 1318/1967

TOVARNE POŽIRAJO ZEMLJO

DRAGO ŠTOKA

Revija, v kateri se mora čutiti utrip življenja, dela in čustvovanja naših ljudi, ne more pričeti svojega novega letnika, ne da bi prisluhnila svojim rojakom ob razlaščenju njihove zemlje.

Zemlja je bila našim prednikom vse. Koliko truda, skrbi in odpovedi je bilo treba, preden so kupili kos zemljišča. Koliko trdega štedenja ne samo enega človeka, marveč cele družine in večkrat tudi celih rodov! Koliko trdega boja v teku desetletij in desetletij!

To dragoceno dediščino prednikov naš človek čuva. Morda so ga ritem življenja in nove zahteve in razmere pognale v mesto: v tovarno, v urad, v delavnice, toda popoldne se vrača na svoj dom in na svojo zemljo. Pozno v noč jo obdeluje in zaliva in ko je v mestu upokojen, se vrača spet popolnoma k zemlji. Zdaj ji posveča vse svoje moči. To mu je v radost življenja.

So tudi nekateri, ki komaj čakajo, da bi zemljo prodali, ne cenijo je več, zavrgli so dragoceno dediščino svojih očetov. A teh je malo. Mnogi zemljo ljubijo in se vračajo k njej.

Toda, zadnji čas se nekaj dogaja: naenkrat dobi naš človek dekret, s katerim mu sporočajo, da ni več gospodar svoje zemlje, da pa bo dobil v zameno zanjo nekaj denarja.

To ni nikaka povest ali roman, to se je pred kratkim dogodilo ljudem iz Domja, Boljunca, Doline in Milj. Nedvomno je to velika krivica in nobenega dvoma tudi ni, da že celih deset let načrtno razlaščajo naše kmetovavce in spreminjajo narodnostni sestav našega ozemlja! Enkrat gre za begunska naselja, drugič za tovarne, tretjič... saj je vseeno kaj: naselja v Padričah, Proseku, Sv. Križu, Sosljanu! Še svež je odlok o nadaljevanju zidanja stanovanjskega naselja pri Sosljanu z očitnim raznarodovalnim namenom. To naselje bo tako veliko, da bo dokončno spremenilo razmerje med Slovenci in Italijani v nabrežinski občini. Čez nekaj let bo na nabrežinskem županstvu sedel človek, ki ne bo znal niti besedice slovenskega jezika!

A povrnimo se na razlaščenje v miljski in dolinski občini. Dejstva so znana; upravni odsek na Prefekturi je pooblastil Ustanovo industrijskega pristanišča v Trstu, da si prilasti 144.497 kv. metrov zemlje, ki spada pod dolinsko, boljunsko in miljsko katastrsko občino. Industrijsko pristanišče ponuja za to zemljišče od 420 do 450 lir za kv. meter. Ni treba posebej poudarjati, da je ta cena smešno nizka, saj je današnja cena zemljišč na tistem področju mnogo višja. Zemlja je tu v glavnem plodna, dosti je vinogradov, oljčnih nasadov, gradbenih zemljišč in celo gospodarskih poslopij. Gre za milijone, ki so jih prizadeti lastniki izgubili! Možen je ugovor, da je industrija za tržaško gospodarstvo potrebna, saj se moramo njej zahvaliti, če ni tolikšne brezposelnosti kot nekda in da smo dosegli precejšnje udobje. Vse to drži, kakor drži trditev, da industrija mora nekje dobiti ustrezen prostor. Zaradi tega pa še ni utemeljeno krivično razlaščenje z raznarodovalnimi posledicami za slovensko manjšino. Prav blizu bi lahko našli prostor, ki za kmetijstvo ni uporaben. Razen tega bo industrijsko pristanišče razlaščeno zemljo drago prodalo in je torej dolžno, da bi razlaščene lastnike plačalo vsaj po tržni ceni.

Novoletna zdravica

Bog živi Kras moj, vse sohote —
kot v Betlehemu z zvezdo repatico,
v slovensko radost sije naj, vasico,
naj vzkljuje pesem sred samote.

Sem tu pri Sv. Duhu; stari grad
goriški, Bog te živi, kjer Celjani
živeli so ob Gospe Sveti, angelski hozani;
ob celjskih zvezdah duh je večnomlad.

Z grada gledam slavni Korotan,
davnina sveta, Bog te živi,
tu s knezi sem, krilatci pobratimi,
še v srcu nosim mnogo ran.

V Gorici hijacinte že cvetó
in lovori so že v popju,
ne bom v tretjem dolgo več nadstropju —
ko lovor da mi slava bo vse zlató!

Bog živi naj slovensko domovino,
v duši nosim nje podobo —
neumrjoča je, z njo v svetlobo
nebeško, da pozabim bolečino.

NAŠA PESEM JE SLAVILA SVOJ PRAZNIK

Včasih se s strahom zaziramo drug v drugega, ko tuje popevke osvajajo gostilne in izlete, kopališča in smučišča, kričeče veselice in najintimnejše družinske praznike. Kot da se je naša tiha domača pesem plaho umaknila kričavi in brezobzirni tujki. Ob tem nam je hudo.

A prav v zadnjem času smo doživeli spet nekaj lepih trenutkov, ko je naša pesem slavila svoj prisrčni praznik. Na nekaj koncertih so nastopili pevski zbori naših vasi v okviru Prosvetne zveze in še posebej smo bili veseli dveh čudovitih koncertov slovenske božične pesmi v **Borštu** in v **Nabrežini**.

Božična pesem je nekaj najbolj toplega in intimnega, vedno je lepa in večno nova. Ko se približa tisti veliki, a tako sanjavo iskreni božič, nam vztrepeta srce, ko spet zaslišimo svetonočno pesem. In letos so to pesem združeni cerkveni zbori peli dvakrat. Stotine pevcev je v izredno lepem sozvočju napolnilo dva božja hrama in prevzelo množico poslušavcev.

Pevske zборе iz območja **Brega** je z veliko ljubeznijo do pesmi in z veliko potrpežljivostjo vabil in vodil **prof. dr. Zorko Harej**. Imel je zelo veliko mladih svežih glasov, zato je pesem kipela kot razodetje proti nebu. Pevci so sledili dirigentu zbrano in točno. Že dolgo nismo slišali tako dovršenega koncerta cerkvene pesmi.

Nabrežinski koncert pa je vodil **dr. Humbert Mamolo**. Tudi tu je pesem zvenela tiho in mogočno, ubrano in živahno, dirigent ji

Poglejmo najprej ustavo in civilni zakonik. Člen 42 italijanske ustave določa: »V predvidenih primerih se zasebna lastnina lahko razlasti, in sicer v javno korist in proti odškodnini.« Člen 834 civilnega zakonika pa določa: »Nikomur ni mogoče v vsem ali delno odvzeti lastnine razen v javno korist, ki mora biti zakonito določena, ter proti odplačilu pravične odškodnine.«

Razlaščenje podrobneje določa italijanski zakon iz leta 1865. Star je skoraj 100 let, pa niti malo ni zastarel. Ta zakon določa, da je treba razlaščene nepremičnine plačati po trenutni tržni ceni. Ta zakon seveda velja tudi pri nas na Tržaškem ozemlju. Ne velja pa za Pristaniško ustanovo v Žavljah. Omenjena ustanova lahko razlašča zemljišča po ukazu bivše Zavezniške vojaške uprave št. 66 iz leta 1953. Ker ta ukaz dopušča razlaščenje po ceni, ki jo določa pristaniška ustanova sama in ne po tržni ceni, nasprotuje ustavi in torej ni samo krivičen, ampak tudi neustaven. Zaradi tega bi ga moral Vladni generalni komisar odpraviti. Prizadeti lastniki zdaj lahko branijo svojo pravico le, če se obrnejo na sodišče.

Take krivične in neustavne razlastitve so možne le v totalitarnih državah, ne pa v državi, ki ima demokratično ustavo. Povsem upravičena je torej zahteva, da oblast krivični in neustavni ukaz ZVU št. 66 odpravi. Potem bo tudi za Industrijsko ustanovo v Žavljah avtomatično veljal zakon iz leta 1865! Ta zakon določa bolj pošten postopek. Določa, da se mora razlastitelj najprej domeniti z razlaščencem za ceno; pred dokončno razlastitvijo pa morata nepremičnino oceniti še dva sodna izvedenca. Industrijsko pristanišče pa je kmetovavce razlastilo, ne da bi si njeni predstavniki ogledali in ugotovili realno vrednost nepremičnin.

GRE ZA RAZNARODOVANJE

A problem ni samo finančnega značaja, ne gre samo za materialno škodo, ki so jo utrpeli posamezniki, marveč gre za pravice vse slovenske manjšine. Z razlastitvami se omogoča raznarodovanje. Našim slovenskim predelom se načrtno spreminja narodnostno lice! Kaj res ni nikjer drugje na Tržaškem mogoča gradnja industrijskih naprav? Je res treba seči po obdelovalni zemlji? Spreminjanje etničnega sestava našega ozemlja je v nasprotju z Listino človečanskih pravic, z Ustavo in Londonskim sporazumom; v nasprotju je tudi z »Zelenim načrtom« italijanske vlade, ki brani koristi in pravice kmetovavcev.

Tako razlaščenje pa nasprotuje tudi moralnim zakonom. Italiji gre sloves, da je »zibelka zakonov«, naj nam torej pusti to, kar nam pritiče po vseh pravicah. Tržaški Slovenci smo še posebej zaščiteni z Londonskim sporazumom. Zakaj se pri takšnih očitnih krivicah ne oglasi tudi druga podpisnica Memoranduma?

STANOVANJSKA NASELJA

Že v začetku smo omenili naseljevanja beguncev v slovenske kraje. Objektivni zgodovinar bo moral zapisati, da je pristojna oblast tudi s tem naseljevanjem nasilno spreminjala narodnostni značaj vasi in občin. Nihče ne bo mogel mimo odločnih slovenskih županov, ki jih je slovensko ljudstvo demokratično izvolilo in ki so zato hoteli braniti svoje občine.

Čut pravičnosti in krščanska morala narekujeta odgovornim oblastem, da nasilno ne spreminjajo podobe in značaja te skromne zemlje za morjem.

OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

VINKO BELIČIČ

Osmi februar, spominski dan Prešernove smrti, je več kot samo praznik, posvečen prvemu slovenskemu pesniku po milosti božji: ta dan je postal praznik naše kulture, predvsem besedne. Vseh, ki so služili svojemu narodu s pisanjem knjig, se spominjamo danes: saj so le nadaljevali Prešernovo delo — v drugačnem času, v spremenjenih okoliščinah, a neredko pod nič manjšim križem kakor on. Vsem smo dolžni hvalo, pa naj so naredili veliko ali malo; talenti so pač različni.

Letošnjega osmega februarja se še zlasti spominjamo enega od njih: komaj pred mesecem dni umrlega pisatelja in dramatika Ksaverja Meška. Dočakal je skoraj 90 let. Pokopali so ga v Slovenj Gradcu na zahodnem Štajerskem; tam blizu je na gorski fari Sele kot župnik preživel večji del svoje duhovniške službe: skoraj štirideset let.

Meška je rodila vinorodna vzhodnoštajerska zemlja tam gori nad Ormožem. Usojeno pa mu je bilo, da kot duhovnik in slovenski pisatelj brani zlasti koroške Slovence pred mrzlim in načrtnim ponemčevanjem. Veliko hudega je prestal zaradi Nemcev: bil je pač vztrajen branitelj severnih slovenskih pljuč! Najpomembnejše je bilo njegovo dolgoletno župnikovanje v Marji na Zilji, od koder si je ob političnem prevratu leta 1919 rešil življenje le z begom v zimi in noči. Pa še enkrat je moral na pot: leta 1941, ko so Nemci zasedli Štajersko. Ali ko so bili pregnani, se je srečen vrnil na svoje ljube, od hrupa in sveta odmaknjene Sele.

Ksaver Meško je napisal več knjig proze: roman »Kam plovemo?«, zbirki črtic »Ob tihih večerih« in »Mir božji«, roman »Na Poljani«. Sledile so zbirke klenih novel in slik iz življenja slovenskih podeželskih ljudi. Mladino je kratkočasil in vzgajal z zgodbami zbirke »Mladim srcem«. V dveh dramah — »Mati« in »Na smrt obsojeni?« — je prikazal trdi narodnoobrambni boj koroških Slovencev. Zatem je napisal duhovno dramo v srednjeveškem duhu: »Henrik, gobavi vitez«.

Meško je bil sodobnik Ivana Cankarja. Njun čas je cenil mehko lirično prozo, pojoč jezik, rahlo idealiziranje življenja. Ali medtem ko je Cankar zgodaj stopil v areno življenja in se začel bojevati za družbene reforme kot tudi za novega, moralno in socialno osveščenega človeka, je Meško hodil dalje svojo pomirljivo, potrpežljivo pot. Ni mu manjkalo bravec — in zlasti ne bravk: bil je mehkim, sanjavim dušam drag pisatelj. Danes, v dobi kina, radia, televizije, športa, potovanja je seveda Meškova knjiga manj v časti: mladini se zdi dolgočasna. In vendar sta dva rodova Slovencev zrasla ob Meškovih knjigah!

Lahko se zgodi, da bo literarna zgodovina z Meškom stroga: da bo v njegovih knjigah videla samo tehnično spretnost, jezikovno gladkost, sentimentalnost. Ali če Meško kot pisatelj in dramatik ne pomeni kakega vrhunca v slovenski literaturi, pa mu nihče ne more — in mu tudi ne bo mogel — odrekati ljubezni do naroda in skrbi za njegovo usodo. Tej ljubezni in tej skrbi je neutrudno služil s peresom vse svoje dolgo življenje.

V času in okoliščinah, sredi katerih je živel, je Meško docela izpolnil svojo dolžnost in si zaslužil hvaležnost vsega slovenskega naroda. In malokateri naš besedni umetnik je te ljubezni toliko užil kot ravno Ksaver Meško.

Ksaver Meško

je dajal ognja in navdušenja. Ze dolgo ni bila Nabrežina tako lepa kot zdaj, ko jo je objela božična melodija in je plavala nad vasjo.

Morda je to prvi veliki vidni uspeh nove »Zveze cerkvenih pevskih zborov«, ki jo vodi dr. Harej kot predsednik in ki mu drugi pevovodje in dirigenti, posebno dr. Mamolo, pomagajo. Tista velika ljubezen do naše pesmi, ki jo čutijo dirigenti in vsak pevec posebej, je slavila na dveh božičnih koncertih svoje poveličanje. Mi vsi smo se vračali z novo vero na svoje domove, z vero, da je kričava popevka samo za trenutek preglasila tako tiho in skromno melodijo, da pa samo išče trenutka, da se znova požene pod nebo.

Zvezi želimo novih uspehov. Zelo bomo veseli in srečni, če ji bo mogoče kdaj pripraviti tudi koncert svetne pesmi. Gotovo bodo tedaj sodelovali tudi pevci iz mesta in žal nam je, da jih nismo slišali tudi zdaj.

Jože Peterlin

KSAVER MESKO

V tujini

NA PALAH V BOSNI 1964I

Ob tihih večerih vse misli
v domače mi kraje hite;
na nebu smehlja se luna,
a v meni joka srce.

Kdor nikdar živel ni v tujini,
samoten, od vseh zapuščen,
ne ve, kaj je hrepenenje
v nočeh, kako težek je sen.

Sumljajo pod hišo gozdovi,
ob hiši studenec šumlja —
a lepše šumljajo lesovi,
mehkeje studenec doma.

Mir božji nad širnim svetom,
vsa tiha počiva vas,
le jaz brez miru bedim še,
solze mi rosijo obraz...

NOVI KOLEDAR

Koledar, s katerim štejemo dneve in mesece, ima verjetno že štete mesece. Vatikanski cerkveni zbor se je že izjavil, da ne nasprotuje reformi, da bo le po šestih delovnih dneh spoštovana nedelja kot Gospodov dan in dan oddiha. Torej nobenega ugovora, čeprav je reforma namenjena proti sedanjemu gregorijanskemu koledarju papeža Gregorija XIII. iz leta 1582. Sedaj je vrsta na OZN, da reformo tudi izpelje.

V ČEM BO REFORMA

Novi koledar bo prinesel nekaj izrednih novosti. Vsa leta bodo enaka po 365 dni, razdeljena na enaka trimesečja po 91 dni, torej 13 tednov v treh mesecih. Vsaki mesec vsakega trimesečja se bo začel in končal na isti dan. Tako se bo vsako trimesečje začelo z nedeljo in končalo s soboto. Vsaki mesec bo imel 26 delavnikov poleg nedelj. Vsako leto se bo začelo z nedeljo 1. januarja, poslovno leto pa v ponedeljek 2. januarja. Do tega zaporedja v mesecih pa je mogoče priti tako, da so sprejeli »vesoljni splošni praznik«, ki pade na dan 31. decembra in pa prestopni dan na vsaka štiri leta, ki pade na 30. junij. Zakaj gregorijanski koledar več ne odgovarja? Razdelitev na leta, mesece in dni odgovarja trem astronomskim gibanjem:

- v letu dni opravi zemlja pot okoli sonca;
- v mesecu dni opravi luna pot okoli zemlje;
- v enem dnevu se zemlja zavrti okoli svoje osi.

Toda časa teh poti ni določil človek in jih zato ni moči prilagoditi točno na te tri dobe. Zato tudi ni popolnega skladja. Kronometričnega koledarja, ki bi se popolnoma ujemal z gori naštetimi gibanji zemlje in lune, ni moči sestaviti. Zato so potrebne od časa do časa reforme ali popravki koledarja.

Že Julij Cezar je leta 45 pred Kristusom popravil egipčanski in babilonski koledar in določil vsaka štiri leta prestopni dan. Toda to je bil le delni popravek koledarja. Tudi rimski astronomi so se ušteli in njihovi računi niso bili popolnoma točni. Sprejeli so prestopni dan na vsaka štiri leta. Toda vsi vemo, da ne traja sončno leto 365 dni in 6 ur, temveč še 11 minut, 14 sekund in še 51 stotink sekunde manj. Ta razlika nam da v enem stoletju kar 19 dni. V tisoč letih je tako koledar Julija Cezarja bil v zamudi z astronomskim časom za več kot teden dni. Tako se je zgodilo, da je bilo leta 1582 pomladansko enakonočje že 11. marca, to je 10 dni prej, kot pa je določal koledar, ki so ga sprejeli na nicejskem cerkvenem zboru leta 325. Zato je bila umestna reforma papeža Gregorija XIII. Ta papež je z energično potezo določil popravek tako, da je 4. oktobru 1582 takoj naslednji dan sledil 15. oktober.

Ista reforma je tudi določila, da so od tedaj dalje popravljali razliko skoraj 12 minut tako, da vsakih 400 let ne bodo imeli treh prestopnih dni. To se pravi, da stoletja, ki niso deljiva s 400 nimajo prestopnih let. Tako ni bilo prestopno leto ne 1700, 1800 in ne 1900. Pač pa bo prestopno leto 2000, če bo še obveljal gregorijanski koledar.

SONČNE IN SENČNE STRANI GREGORIJANSKEGA KOLEDARJA

Gregorijanski koledar se zadovoljivo približuje astronomskemu, letni časi so na svojih mestih in presopna leta popravljajo razlike. Zadeva pa postaja težja, če jo motrimo z vidika človekovega udejstvovanja in sodobnega poslovanja. Že obe polovici leta po gregorijanskem koledarju nista enaki. Prva polovica leta ima 181, druga pa 184 dni. Večina ljudi mora delati 3 dodatne dni v drugi polovici leta, ne da bi za to prejela kako plačilo. Štiri trimesečja so različna in štejejo po 90, do 92 dni, meseci pa imajo od 28 do 31 dni. Število delavnikov na mesec je različno in je med 24 in 27 dni. Te nedoslednosti so na škodo ljudi in so vzrok netočnosti statistik, ker je nemogoče točno primerjati mesece med seboj, če si niso enaki.

Po gregorijanskem koledarju se lahko začne mesec s katerikoli dnem tedna, ki pa ni nikdar isti dan v dveh zaporednih letih. Stalni prazniki lahko padejo na katerikoli dan v tednu in nekateri premični prazniki kot na pr. Velika noč lahko pade na različne nedelje po prvi pomladanski polni luni. Zaradi tega nastanejo težave pri določanju datumov za izredne dogodke kot so npr. volitve, velike mednarodne razstave, velesejmi, začetek parlamentarnega zasedanja, mednarodni kongresi in na splošno javne prireditve.

NOVA REFORMA

Načrt o reformi koledarja, ki ga je pripravila OZN določa enoten, stalen in ne več prilagojen koledar za vsako leto sproti. Iz splošnega koledarja že lahko danes vemo za vse najpomembnejše in bistvene značilnosti. Korist novega koledarja je v tem, da lahko točno in z lahkoto v naprej določimo, kateri dan v tednu odgovarja nekemu datumu.

Božič bo na pr. vedno na ponedeljek in bomo lahko že v naprej računali na podaljšani »week-end«; železnicam in potovalnim uradom ne bo treba več vsako leto prilagojevati vozniških urnikov; banke, trgovci in poslovni ljudje bodo vedeli vnaprej, da vsako trimesečje končuje na soboto, kar bo olajšalo poravnavo računov za začetek novega trimesečja. Prav tako pa se bodo okoristile tudi šole, ker bo čas nespremenljivo točno določen za božične, velikonočne in letne počitnice. Z novim koledarjem bomo imeli stalne praznike in ne več premičnih. Splošni dan počitka bo na koncu leta, zadnji dan pred novim letom. Božič bo vedno 25. decembra in sicer na ponedeljek. Novo leto bo vedno na nedeljo, Razglašenje Gospodovo na petek, sv. Jožef na torek, 25. april, 1. maj, 15. avgust in Vsi svetniki vedno na sredo. Praznik republike in 4. november na soboto in 8. december na petek. Veliko noč, Rešnje telo in Vnebovhod bo določila Cerkev in prav vesoljni cerkveni zbor je sprejel načelo, da ni prav nobenega teološkega razloga, da ne bi prišli do take določitve.

Sedaj samo počakajmo, da novi koledar stopi v veljavo.

MAKS SAH (Po Lojacanu)

Naš dom v ulici Donizetti

V TRSTU

je bil občni zbor DRUŠTVA SLOVENSКИH IZOBRAZEN-CEV, ki je za njim leto življenja. Delo te organizacije nima velikega zunanjega poudarka, vendar s tem ni rečeno, da ne želi zajeti širšega kroga naših, predvsem mladih izobražencev. Predsednica, **dr. Laura Abramova** je poročala o enoletnem delovanju društva: vsako prvo nedeljo v mesecu je bila skupna maša v jezuitski kapeli, nato pa srečanja v dvorani s predavanji in razgovori; v ulici Donizetti so bila predavanja vsak mesec; društvo je organiziralo izlet v Beneško Slovenijo, pripravilo velikonočno duhovno obnovo; želelo je povezati slovenske izobražence in jih pritegniti k obravnavanju skupne problematike, ki mora tržaškega izobraženca zanimati. V novi poslovni dobi želi delokrog razširiti. Za novo delovno leto je bil izvoljen prenovljeni odbor. Za predsednico je bila ponovno izvoljena prof. dr. Laura Abramova.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB ima redne tedenske se- stanke s predavanji, filmskimi večeri, razgovori o aktualnih vprašanih in družabnimi srečanji.

Srednješolski odsek si je v januarju izvolil nov odbor. Predsednik je **Miran Dolhar**, v odboru pa so še: Darja Grobovškova, Danilo Možina, Vera Kosovelova, Nadja Kriščakova, Ivo Stegu, Erika Fondova, Marijan Kravos in Stojan Grmek. V novi poslovni dobi je predaval **dr. Branko Rozman** iz Buenos Airesa, ki se je mudil v Trstu, **prof. Vinko Beličič** je govoril o Mešku in o »Mostu«, na pustno soboto je bil zelo uspel pustni večer za članstvo in povabljenega goste, zadnjo soboto pa je bil na sporedu filmski večer.

V akademskem odseku je predaval g. **Vili Žerjav** o duhovnem in materialnem svetu, **Franc Jeza** o deležu slovenskih krščanskih socialistov v osvobodilni vojni in **msgr. dr. Lojze Škerl** o drugem delu koncila. Razen tega je bilo na sporedu tudi nekaj debatnih večerov, ki so dobro uspeli.

Da bi bilo delo srednješolskega in akademskega odseka vskladeno in da se tudi večkrat srečata na skupnih družabnih in drugih prireditvah, sta se obe veji povezali v TRŽAŠKO DIJAŠKO ZVEZO. Enak način organizacijskega sistema imajo namreč tudi na Koroškem, kjer imajo KOROŠKO DIJAŠKO ZVEZO in na Goriškem GORIŠKO DIJAŠKO ZVEZO. Zelja vseh treh zvez je, da čim tesneje med seboj sodelujejo in da si izmenjavajo poglede in izkušnje, do splošnih problemov pa bo iskala koroška, tržaška in goriška dijaška mladina čim bolj enoten odnos.

D. M.

LEV DETELA

GRAŠČINA

VESELA IN ŽALOSTNA BURKA

NADALJEVANJE

Tistim, ki niso v lanskem letniku revije brali prvega dela burke »Graščina«, kratko tole:

Burka je vesela in žalostna, je satira na povojne razmere v marsikaterem predelu Evrope, ko je v teh »graščinah« zavlada skupina ljudi kakršni so v burki: Dekla, Suženj Debeli Martin, Tlačanka Mica Potica, Cesarjev hlapec, Cesarjev nadhlapec, Cesarjev višji nadhlapec in podobni. V burki so postali vsi ti tovariši ministri. Upravnik Graščine vse to vodi. Edini, ki nekaj zna, je Vzgojitelj, a tega zapro, ko pa ga hočejo narediti za ministra, ker se boje cesarja, in ga zato izpuste na svobodo, uide tej družbi čez mejo, potem, ko je še terjal odgovor od upravnika, zakaj mori ljudi. Zakliče jim, da bo prišel čas, ko bodo morali odgovoriti. V tretjem delu burke se pojavi cesar; upravnik in vsi ministri se suženjsko in v strahu vržejo pred njim na kolena. Začela se je pojedina vseh.

KUHARICA: Ja, gospod.

DEKLA: Ja, gospod.

CESARJEV VIŠJI NADHILAPEC: Meni prosim perutnice. Po možnosti v soku... Tako... Da... Hvala...

CESARJEV NADHILAPEC: Meni prosim kakšno nožico. Ja, prav lepa hvala.

KUHARICA: Tole bo prav zajeten kos. Gotovo se boste najedli, gospod cesarjev nadhlapec...

CESARJEV NADHILAPEC: Oh, seveda, gospa ministrica. Veste, bil sem pa že ze' o lačen... Mmmmm... Sedaj mi bo vendarle odleglo...

KUHARICA: Kaj pa naj naredim z vami, gospod cesarjev hlapec. Povejte mi, kaj bi si najraje privoščili...

CESARJEV HILAPEC: Oh plemenita gospa ministrica... Če vam s'nem povedati, saj ne bo zamere, kaj... No, da vam povem... Najraje bi si vzel zadek. Ta mi res diši...

KUHARICA: Oh, seveda, gospod cesarjev hlapec. Nikar se toliko ne sramujte. Tu imate svoj zadek. Povem vam, prvovrstna roba...

CESARJEV HILAPEC (vzhičeno): Hvala vam, hvala vam. Te ure ne bom nikoli pozabil. O moje srečno obličje, ki vas je smelo pogledati...

KUHARICA: Oh, hvala, hvala. Kako se znate laskati... No, pa naj bo, ko ste fant od fare. Nate, tu imate še en zadek, od druge race, ki jo je plemenita gospodična Porcijunkula...

DEKLA: Gospod upravnik, kraljevskemu veličanstvu kralju Graščini I., plemeniti Porcijunkuli in obema kraljevskima sinovoma sem že razdelila race. Sedaj pa pridete vi na vrsto. Kaj bi hoteli?

UPRAVNIK: Saj veš, dekla in ministrica, česa si želim. Kar celo raco mi vrzi na krožnik, potem pa urno še drugim postrezi!

DEKLA: Ja, gospod... Tale bo mastna...

UPRAVNIK: Prav, prav...

DEKLA: Vam, minister Teleban kakšno račje stegno, da boste lažje tekli po vojnih pohodih... pa čez drn in strn...

UPRAVNIK: Dekla, ne govori toliko, ampak delaj!

DEKLA: Jaz več nisem dekla, temveč ministrica za delo.

UPRAVNIK: Že prav...

VALPET TELEBAN: No, daj mi že tisto stegno... Hvala... Mmmmmm... Sijajna raca. Danes se pa res mastimo...

SUZENJ DEBELI Martin: Meni kaj mastnega?!

DEKLA: Na, tu imaš masten zadek!

GRAJSKI NOREC: Še meni! Še meni!

DEKLA: Na, zate so pa račji možgani. Da ti bo pamet malo zrasla... kulturni minister...

GRAJSKI NOREC: Minister sem pa le...

DEKLA: Ja, tu je še tlačanka Mica Potica. Kaj bi z njo, ki je postala tovarišica, gospa in ministrica.

TLAČANKA MICA POTICA: Kakšen hrbet mi dajete... Ja... Hvala... Tega nisem doma nikoli jedla... Je pa že veliko vredno biti minister. Tepci doma niti ne vedo, kaj je to raca. In moj stari jih je že toliko zaklal. Se ve. Za Porcijunkulo seveda. Za njo ti on vse zakolje. Pa je prav, da so ušivci uprizorili upor, sedaj sem vsaj v vladi... Ampak povem vam, iz vlade več ne izstopim, kajti edino jaz vem, kako se ravna s temi ušivci. Jih bomo že pritisnili, a bolj pametno in bolj imenitno. Odslej bodo vsak dan race na naši tizi...

UPRAVNIK: Bravo, gospa ministrica tovarišica tlačanka Mica Potica. Vi veste, kako se tem stvarer mreže...

TLAČANKA MICA POTICA: Se ve... Jaz že vem... Moj stari pa nič ne ve. Je že prav, da sem v vladi, kajti sedaj jih bomo pritisnili.

KUHARICA: Dekla, glej, da bo še nama kaj ostalo.

DEKLA: Ja, mati kuharica.

UPRAVNIK: Dajte no, dajte no. Obnašajte se vendar spodobno. Prilagodite se našim novim razmeram. Kakšna mati kuharica vendar. Ministrica pa amen. Saj nismo več graščina, ampak kraljevina Graščina.

CESAR: Tako je. Vi ste pa kot oče vneti za svojo družino. Res pravi upravnik.

UPRAVNIK: Saj vidite, tudi to je potrebno.

VALPET TELEBAN: Mmmmm, kako dobra raca.

CESAR: Mmmmm, res je dobra.

UPRAVNIK: Dober tek vsem!

VSI: Dober tek!

CESAR: No, še nekaj bi povedal... Ko sem se sprehajal ob tistem gozdčiku, no, saj veste, mi je šinilo v glavo, da bi vas še za nekaj poprosil... Če bi mi dali še eno njivico, bi bilo še bolje. Veste, tisto, ki leži med gozdčikom in travnikom... Potem bi bil res zadovoljen...

UPRAVNIK: Ne, nikar ne govorite tega! Tako daleč ne moremo iti. Ne bodite neumni, cesarsko veličanstvo. Te njive ne damo.

CESAR: Toda, gospod. Se še spominjate, kako ste me pred leti mučili, otročaji pa so mi v obraz metal gnjila jajca.

po društvih in klubih na obiskih

GORICA

Katoliški dom v Gorici se je v nedeljo, 9. februarja, spet enkrat napolnil do zadnjega kottička. **Zveza slovenske katoliške prosvete** je priredila »**Veselo pustovanje**«. Pester spored so predstavljale pevske in glasbene točke ter šaljivi prizori. Sodelovale so naslednje skupine: SKPD iz Gorice s tamburaško skupino, ki je pod vodstvom Maks Debenjaka zaigrala dve skladbi. Dekliška Marijina družba iz Gorice je podala Pogačnikovo »Kavarico« ob klavirski spremljavi L. Bratuž. SKPD iz Števerjana pa se je predstavilo s tremi točkami: najprej z Vodopivčevim »Sodnikom«, nato pa v dveh prizorih v lastni priredbi: »Števerjanski fantje« in »Mehanična brivnica«. Mladina iz Sovodenj je zaigrala prizor »Telefonska številka 111-783«; Cerkevni zbor iz Podgore pa je izvajal pod vodstvom M. Špacapana Vodopivčeve »Snubače«, SKPD iz Pevme pa se je predstavil z glasbenim ansamblom in oktetom »Planika«. Zapeli so štiri popevke.

Ker so skupine tekmoval med seboj je občinstvo na koncu predstave volilo tisto, ki mu je najbolj ugajala. Prvo mesto je zasedla, kot že lani, skupina iz Pevme. Izvedba štirih popevk, posebno prve (Sukiyaki) in zadnje (Na kmetiji) sta bili res dobri. Ponovna zmaga pevmske skupine pomeni, da so popevke osvojile tudi naše ljudstvo. Skupino vodi Franc Valentinčič. Nevarni tekmeči so ji bili Števerjanci, ki so posebno s prizorom »Mehanična brivnica« zelo zabavali občinstvo. Dosegli so drugo mesto. Tudi ostale točke sporeda so nudile mnogo zabave in pustnega razpoloženja. Vmesno povezavo so zelo posrečno izvedli Viktor Prašnikar, Marija Češut in Silvan Kerševan.

SREDNJEŠOLCI V GORICI. Kot smo že poročali so se naši srednješolci prvič sestali z akademiki SKAD 9. novembra 1963. Od tedaj se sestajajo vsako soboto v društvenih prostorih SKAD, kjer imajo na sporedu predavanja, filme in družabne večere. Do sedaj so predavali akademiki Karlo Brešan in Majda Mašera. V soboto, 7. decembra 1963, so izvolili svoj odbor, ki ga predstavljajo: Češut Ani, Komjanc Anka, Rutar Boris in Terpin Robert.

ŠTEVERJAN

SKPD v Števerjanu nadaljuje tudi v tej sezoni s tradicionalnimi kulturnimi večeri. To so srečanja članov in prijateljev, ki so običajno dobro obiskana. Tako smo v letošnji sezoni imeli že tri take večere. Novembra nas je obiskal č. g. **Zaletel s Koroške**, naš stari znanec.

V decembru je bil večer posvečen pesniku naših Brd, Alojzu Gradniku. Njegova klena in trda beseda, kot sta trda

briška zemlja in kmet, ki sta vsa ožgana od sonca, se najbolj priklada naši briški naravi, zato smo bili tega večera posebno veseli. Govoril je o njem rojak — Medanec č. g. Oskar Simičič. Gradnikove pesmi so recitirali člani dramskega odseka SKPD.

Dne 23. jan. je bil večer posvečen **Ivanu Trinku-Zamejskemu**. Stoeni leto je, kar se je rodil in deset odkar je umrl. Mila, preprosta, a tako prepričujoča beseda prof. **Rada Bednarika** nas je povedla v nekak začaran krog, da smo z njim čutili v sebi dih beneške zemlje in smo bili blizu Trinku. Ista vprašanja nas teže, kot so njegova na tem koščku naše zemlje. K temu doživetju so veliko pripomogli fantje okteta »Planika«, ki so nam prinesli toplo beneško pesem, pa tudi člani dramskega odseka SKPD s svojimi recitacijami.

V okviru SKPD deluje tudi *pevski zbor*, ki je nastopil na Cecilijanki v Gorici ter na Božičnici v goriški stolnici. Sedaj je spet v svoji popolni moči in upamo, da bo še izpopolnil svojo pevsko tehniko. Tako smo tudi trdno sklenili na tradicionalni »pevski južini« januarja, saj so vsi pevci obljubili, da bodo v bodoče vložili še več vztrajnosti in žrtev za izpopolnitev.

Marijan Trpin

OPČINE

Mnogi so trdili, da so Opčine kraj, kjer ni možna nobena prireditev, nobeno delo, ljudje da ne pridejo nikamor drugam kot v gostilno, ali pa da gredo v mesto ali v Sezano na klobase. Vse to mnenje, ki ga je vcepil kdove kdo, je trajalo le predolgo. Bilo je sicer nekaj večerov v dvorani Marijanišča, a to je bilo večinoma gostovanje od drugega. Zdaj se je odločila mladina in je pripravila kulturni spored ter povabila 19. januarja prvič, na svečnico pa drugič Opence na prireditve. In zgodilo se je nekaj, kar je v popolnem nasprotju s tistim starim javnim mnenjem. Openci so napolnili dvorano, da je zmanjkalo prostora. In ko je bil sredi tedna še kulturni večer, na katerem je predaval Dušan Jakomin o papeževem romanju v Palestino, je bil prav tako obisk lep.

Prvi večer so igrali tri enodejanke. Najprej dijakinje pod vodstvom s. Silverije Tolstojevo igro »Kjer ljubezen, tam Bog«; to je bil še vedno božični čas. Nato smo ob krasnih barvnih slikah iz slovenske folklore in krajev poslušali pripovedovanje naših narodnih pesmi. Za tem sta bili na sporedu še enodejanki »Jaz hočem živeti« in »Srečni utopljeneček«. Da je bil večer bolj pesfer, sta nastopila dva mlada openska harmonikarja. Vsi nastopajoči so bili deležni toplega priznanja.

Na drugem večeru pa so nastopili največ marijaniški dijaki, ki so odigrali dve enodejanki »Don Bosko pri čevljarju« in »Slovensko nalogo«, dijakinje pa so zaigrale veseloigro »Tetka«. Upamo, da bo openska mladina in vsi drugi Openci ponovno pokazali na novih prireditvah, da so Opčine prav tako slovenske kot druge vasi, ljudje pa, da si želijo in hočejo še mnogo takih lepih prireditev.

I. p.

UPRAVNIK: Toda vaše veličanstvo. Saj vas res razumem. Toda tu boste morali oprostiti. Vidite, tisto je minilo...

CESAR: Nič ni minilo... Poglejte, še od tedaj imam na levi roki brazgotino. Vi pa, tisto je minilo. Ne in ne! Njivo ali pa se takoj vrnem v mesto in prihrumim s silno vojsko...

UPRAVNIK: Toda, prizanesite nam vendar...

CESAR: Poglejte, saj sem vam prizanesel. Še povišal sem vas v kraljevino. Zato pa zahtevam tisto njivo in amen! Če mi je ne izročite, bo joj!

UPRAVNIK: Naj bo! Vzemite si še tisto njivo. Naj jo vrag vzame!

CESAR: No, saj sem vedel, da ste pametni ljudje. Take glave, pa da bi bilo slabše. Kje pa. Pri vas so velikanske perspektive.

UPRAVNIK: No, morda, morda. Vesel sem pač, da ste mi pomagali ob kmečkem uporu.

CESAR: No, saj to je tisto. Pa zdaj bomo prijatelji. Kaj ne?

UPRAVNIK: Seveda. Dekla. Pohiti v klet in prinesi vina.

DEKLA: Ja, gospod. (Odide.)

XII.

GRAJSKI NOREC: Lačen sem še. Dajte mi še kakšno raco.

KUHARICA: Sedaj nimamo več nobene. Kaj ne vidiš, da sva jih z deklo že razdelili. In posebno Porcijunkula poje več porcij rac...

GRAJSKI NOREC: Kikiriki; Porcijunkule ni! Kikiriki! Porcijunkule ni!

VALPET TELEBAN: Bodi tiho, tepec!

UPRAVNIK: Molči, butec in pazi na novo etiketo!

XIII.

DEKLA (z velikim vedrom): Tako, vino je prišlo.

CESAR: Sijajno. Bomo zalili! Malo vina pa malo mesnine, pa ti življenje lažje mine!

UPRAVNIK: Nedvomno, vaše cesarsko veličanstvo.

CESAR: Dobro vino! (Pije kar iz vedra.) Tako, naj še drugi nekaj dobijo. (Vedro kroži po omizju. Vsi pijejo in cmokajo in vsem se vedno bolj zatikajo jeziki.)

UPRAVNIK: Res dobra kapljica! Take pa že dolgo ne! Je že prav, da nas je obiskal cesar. Imamo že nekaj od tega. Pijemo! Pijemo!

CESAR: Daj no še meni! Sijajno! Mmm! To ti je kapljica. Zaradi vina je življenje lepo.

VALPET TELEBAN: Daj no še meni, cesar! Kaj se ti ne smili stari vojak!

CESAR: Bodi no bolj vljuden, kajti jaz sem cesar. No, pa pij! Jaz sem dober cesar.

TLAČANKA MICA POTICA: Se ve... To ti je kapljica. Moj stari ga je tolikokrat potegnjal, čeprav sem mu prepovedala. No, sedaj sem pa v najvišji družbi sveta in ga pijem, da je veselje. Ne, z vlade pa ne grem, četudi se vse pobije. Kar naj bodo kmečki upori. Mene ne bodo vrgli iz vlade, saj sem njihova, saj sem ministrica za socializem. Sicer pa imamo tudi puške in topove, da jih nabrišemo... Sijajna kapljica. Na zdravje, gospoda, na zdravje!

GRAJSKI NOREC: Kikiriki! Kako mi to vino diši! SUZENJ DEBELI MARTIN: Afrika, prekrasni kraj, svoje bisere nam daj!

UPRAVNIK: Saj res, stara pesem. Le urežimo jo!
VSI (pojejo):

Afrika, bogati kraj, svoje bisere nam daj!

Afrika, bogati kraj, svoje bisere nam daj!

Afrika, bogati kraj, svoje bisere nam daj!

KUHARICA: Kapljica pa kapljica!

DEKLA: Pri moji kokoši, to se pa pije.

VALPET TELEBAN: Nikar toliko ne govori, tem-
več raje pij! Tristo kosmatih! Gospoda, to vi-
no pa ni od muh.

CESARJEV HLAPEC: Prima!

CESARJEV NADHLAPEC: Prima!

CESARJEV VIŠJI NADHLAPEC: Prima!

CESAR: Poglejte, še moji hlapci so ganjeni. Izvrst-
no vino. Raca pa vino, pa je res lepo.

GRAJSKI NOREC: Kikiriki! To vino mi diši!

DEKLA: Presneto mati kuharica, ali je dobro!

KUHARICA: Dekla, že dolgo sem na svetu, pa mi
res diši.

VALPET TELEBAN: Danes je poseben dan. To vi-
no pa ni od muh.

CESAR: Ne čvekaj toliko, pij, bratec, pij!

VALPET TELEBAN: Turkom glave sekal! Na zdrav-
je, gospod cesar!

CESAR: Pri moji kokoši, bratec, ti preveč blebe-
taš. Tega ne bom dopustil.

CESARJEV VIŠJI NADHLAPEC: Prima!

CESARJEV NADHLAPEC: Prima!

CESARJEV HLAPEC: Prima!

GRAJSKI NOREC: Kikiriki!

CESAR: Pri moji duši, kdo pa toliko kikirika!

DEKLA: Norec! Norec!

KUHARICA: Tiho trapa, ki si postala ministrica!
Norec je vendar kulturni minister, zato ne čve-
kaj takih!

UPRAVNIK: Ti moj ljubi svet! To se pa pije!

CESAR: Al' ga žehtamo!

TLAČANKA MICA POTICA: Tovariš cesar, lepo, da
ste prišli. Po dolgem času smo spet ljudje!

UPRAVNIK: Že dolgo ni bilo tako lepega dne na
naši graščini, pardon, na kraljevini.

CESAR: Ja, kaj pa dela naš kralj. Vsi kraljevi so
tako tiho...

UPRAVNIK: Ah, ti so že pod mizo. Ne prenesejo
ga! Pa amen!

CESAR: Pri moji kokoši, da je res sijajno.

DEKLA: Mm.nmmm!

CESARJEV VIŠJI NADHLAPEC: Prima!

CESARJEV NADHLAPEC: Prima!

CESARJEV HLAPEC: Prima!

CESAR: Upravnik, mi že spadamo skupaj. Kme-
tavzarji niso za nas. Je že prav, da smo jih na-
brisaali.

UPRAVNIK: Točno, vaše veličanstvo.

DEKLA: Kaj bo pa rekla Mica Potica!

TLAČANKA MICA POTICA: Bežite no! Kaj misli-
te, da sem kmetavzarska. To je minilo (maha z
roko). Sedaj sem na graščini, se ve, na kralje-
vini. Sedaj je vse drugače. To ni kmetavzarstvo,
to je vlada.

CESAR: Bravo! Mica Potica, res nisi od muh. In
če pomislim, kakšno enakopravnost smo poda-
rili tem našim ženskam, pri moji duši! Mica
Potica, daj da te poljubim. Ti si že prava ženska!

(Zaključek prihodnjic)

po društvih in klubih na obiskih

MAČKOVLJE

Slovenska prosveta v Mačkovljah je v letošnjem zim-
skem obdobju priredila doslej štiri *Slovenske večere*.

Prvi je imel naslov: *Sprehodi po Rimu*. Predaval je
dr. Stanko Janežič, ki je obenem pokazal vrsto skioptičnih
slik iz mesta in okolice, kjer je sam dalj časa živel. Ro-
milda Smotlak in Adrijana Tul pa sta recitirali pesmi
slovenskih pesnikov o Rimu.

Na drugem večeru je govoril *Dušan Jakomin* o roma-
niju sv. očeta v Palestino. Ker je bil predavatelj sam tisti
čas v Sveti deželi, so vaščani spremljali pripoved in slike
z velikim zanimanjem.

Tretji večer je bil posvečen vprašanju *zedinjenja kri-
stjanov*. Poleg predavanja (Stanko Janežič) so bile na spo-
redu filmske slike o življenju in delovanju sv. Cirila in
Metoda. Domači otroci so recitirali pesmi Beličiča, Mar-
kuže in Hartmanove.

Cetrti večer je pripravil *Jože Peterlin*. V zaokroženo
celoto je povezal slovensko besedo, melodijo in značilnosti
starih navad.

R. S.

BARKOVLJE

Med raznimi prireditvami, ki so bile v tem času, je bila
tudi *pustna prireditev* v Barkovljah. Organizirala jo je do-
mača *mladina*, ki se od letošnjega leta redno zbira v dveh
krožkih: fantovskem in dekliškem. Oba krožka sta skupno
pripravila pustno veselico. Po uvodnem pozdravu g. Žerjala
so dekleta zapela štiri pesmi ob spremljavi klavirja, nato
so fantje zaigrali veseloigro »*Analfabet*«. V odmoru je gđc.
Nada Žerjalova zaigrala na klavir nekaj domačih melodij.
Sledili so skeči, ki so jih pripravili fantje. Za konec je še
dekliški krožek odigral Klavžarjevo enodejanko *Posređoval-
nica*.

Oba prizora sta dobro uspela, saj so igralci požrtvo-
valno vadili. K uspehu je pripomogla še duhovita povezava
in okusno opremljen oder.

Maja Pertot

BAZOVICA

ni imela trenutno sama kaže posebne prireditve, zato so
gostovali v veliki, a topli dvorani Openci, ki so združili za
predpustni veseli čas dve enodejanki iz njihovega prvega
nastopa in »Don Bosko pri čevljarju«. Bazovsko občinstvo
so prav prijetno zabavali.

»DA BI BILI VSI ENO...«

MAKS ŠAH

»Naj slišijo vladarji klic našega srca in naj si velikodušno prizadevajo, da zagotovijo človeštvu mir, po katerem tako goreče hrepeni...«

Tako se je glasil iz Betlehema k'lic papeža Pavla VI. državnim poglavarjem, predstavnikom svetovnih organizacij in verskim poglavarjem. V svojem nagovoru v Betlehemu je papež razložil svojo mirovno poslanico in poslanstvo krščanstva z besedami: »Hočemo se predvsem predstaviti svetu, v katerem živimo. Smo predstavniki in zagovorniki krščanske vere. Prepričani smo, da zagovarjamo božjo stvar in nimamo prav nobenega drugega namena kot oznanjevati to našo vero. Ne zahtevamo ničesar drugega kot svobodo, da moremo izpovedovati in posredovati to vero tistim, ki jo žele svobodno sprejeti. Hočemo delati za dobrobit sveta, na svet gledamo z veliko simpatijo. Če se svet čuti tujega krščanstvu, se pa krščanstvo ne čuti tu je svetu... Svet naj ve, da ga spoštuje in ljubi tisti, ki predstavlja in oznanja krščansko vero...«

Papež Pavel VI. se je s svojim nagovorom obrnil na vse, ki so blage volje pa naj pripadajo krščanskim veram, islamu, judovstvu in poganom. Na kristjane je naslovil posebno vabilo ob srečanju z ločenimi brati: »Vrata v ovčnjak so odprta. Pričakujemo vas lojalno in prisrčno. Želja je močna in potrpežljiva. Velik in udoben prostor je pripravljen... Ne zahtevamo dejanj, ki ne bi bila svobodna in prepričana, ki ne bi prihajala z Gospodovega prepričanja. Pričakujemo srečno uro...«

Po devetsto letih je to odkrit poziv vsem onim, ki so odkupljeni z isto dragoceno krvjo Gospodovo.

Pripravljenosti in vabilu Pavla VI. na veliko spravo je odgovoril in pokazal isto dobro voljo carigradski patriarh Atenagora. Tudi patriarh Atenagora je šel na romanje. Romar iz Rima in romar iz Carigrada sta se srečala na kraju Gospodovega trpljenja na Oljski gori. Oba romarja sta skupaj uprla svoj pogled na Kristusa. Po tolikih stoletjih molka, sta se sedaj srečala v skupni Gospodovi želji in prosila Boga, naj bi njuno srečanje, objem in poljub bilo uvod v slavo božjo in naj sveti pred očmi vseh kristjanov resnica ene Kristusove Cerkve in evangelija.

»Ta Cerkev je že ena, ni pa še združena,« se je izrazil patriarh Atenagora: »deli jo le devet stoletij.« Na Oljski gori so se objeli katoliški in pravoslavni predstavniki. To srečanje je bilo objokovanje usodne stare zmote, ki jo je zob časa skozi stoletja še zaostрил. Pogumna Pavlova pobuda hoče to popraviti. Papež Pavel VI. je prvi papež, ki je odprl trdnjavo protireformacije, raztrgal verige, ki so vezale Petra in usmerja Cerkev v ekumenstvo, v vesoljnost, Kristusa pastirja hoče približati vsem, delavcu in atomskemu znanstveniku, Cerkev približati življenju.

Treba bo še časa, a začetek je na dobri strani. Srečanje med Pavlom in Atenagorom je bilo po srcu in odkrito. Ginjena sta si poljubila lica in objeta vstopila v sprejemnico. Koliko je bilo ganotje in veselje ob tem srečanju po stoletjih molka in pričakovanja. Že papež Janez XXIII. si je želel tako srečanje romarjev. To srečanje naj ne bo v slovo ampak v nasvidenje.

Oba romarja sta zmolila Gospodovo molitev »Oče naš«. Pavel je molil »Pater noster« po latinsko, Atenagora pa »Patera mou« po grško. Sledila je izmenjava darov. Papež Pavel je poklonil patriarhu mašni kelih z besedami: »Ker pri daritvi oba pijevo dragoceno kri Jezusa Kristusa, brat moj, sprejmi kelih.« Poklonitev keliha je stara navada, ki izvira še iz časa katakomb. In poklonitev keliha je hotela spomniti na stare čase krščanske edinstva. Atenagora pa je poklonil papežu grški naprsni križ. Nato sta oba skupaj še prebrala po la-

tinsko in grško XVII. poglavje Janezovega evangelija, kjer Kristus vzpodbuja Kristjane »DA BI BILI VSI ENO«.

Poti združitve sta sicer še dolgi, a usmerjeni sta druga k drugi, k evangeliju. Potovanje papeža Pavla VI. v Sveto deželo bo imelo brez dvoma velik odmev na življenje milijonov, ko gledajo v Cerkev njeno ekumensko silo, ko želi zajeti v svoje okrilje vse ljudi dobre volje. Tej njeni resnični želji se ne more nihče upirati.

ORANJE SE NADALJUJE

Ko sem hotel izvršiti z veseljem sprejeto nalogo, da napišem nekaj vrstic o papeževem romanju v Sveto deželo, sem opazil, kako težka je ta naloga. Veliko smo videli, slišali in brali, kako je svet začudeno obstal in navdušeno občudoval svetega očeta, ki je kot prvi papež odšel na kraje, ki jih je posvetil Jezus Kristus s svojim življenjem delom, smrtjo in vstajenjem. O vsem tem bi se dalo še marsikaj napisati, a pojasniti pomen, važnost in posledice pogumnega koraka svetega očeta le ni lahka stvar.

Da se rešim iz te zadrege, sem prebral nekaj odstavkov, ki jih je Mladika objavila ob smrti Janeza XXIII. in ob izvolitvi Pavla VI. »Janez XXIII.« smo tedaj napisali, »je vedel, da je v Cerкви vedno čas oranja in setve. Zato je zaoral v globino in začel sejati s polno roko in pogumnim korakom. Zavedal se je, da človek seje, a le Bog daje človeškemu delu blagoslov in rast. Zato se njegovo delo ni ustavilo pred nobeno težavo in tako je pokazal ljudem, da še sveti luč božje milosti, človeškega veselja, plodnega sožitja, osrečujočega miru. In to za vse ljudi brez izjeme, ker je Bog vsem dobri Oče. Preskočil je vse ograje in se približal še tako oddaljenim. Vedel je, da tudi njihovo srce hrepeni po resnici, pravici, ljubezni in miru, in da je prav sveti oče poklican, da jim s svojo dobroto in nasmehom omogoči pot k Bogu in nadnaravni sreči kot plačilo za pogumno iskanje božje popolnosti v človeku in njegovem delu.«

»Za Janeza XXIII. Cerkev ni bila star in dragocen muzej, ki potrebuje izkušnega varuha, am-

pak plodno polje, ki potrebuje prizadevnega in pogumnega obdelovavca. Zato je po njem Cerkev, morda bolj kot kdaj prej, stopila pred vse ljudi, prijatelje in neprijatelje, kot oznanjevalka lepše in boljše bodočnosti — kot edina, nepremagljiva, sveta poslanka božje dobrote, usmiljenja in miru.«

Tem mislim smo tedaj dostavili: »Daj Bog, da bi se delo Janeza XXIII. nadaljevalo in da bi se človeška srca božji ljubezni še bolj odprla.« Pavel VI. je to sveto dediščino svojega velikega prednika sprejel in krepko prijel za delo, da spelje, kar je njegov prednik začrtal ali delno nakazal. Romanje Pavla VI. v Sveto deželo, navdušenje Judov in muslimanov, srečanje z najvišjim predstavnikom pravoslavnih cerkva, njegovi poslanici iz Nazareta in Betlehema, njegovi »pozdravi« iz Betlehema vsem državnim poglavarjem in vidnejšim osebnostim, pogumen zagovor Pija XII. na samih izraelskih tleh, srečanje s potrebami ubogega ljudstva, njegova molitev in pokora, vse to kaže, da se človeška srca božji ljubezni vedno bolj odpirajo in da evangeljska beseda ni zastarela, ampak živa, in da človeštvo po njej hrepeni. Cerкви se nova polja odkrivajo, zato pa sveti oče pogumno naprej orje in seje.

Oranje in setev sta tudi naši življenjski zahtevi. Marsikdaj bi radi vse to drugim prepustili in se umaknili k počitku, čeprav ne vedno zasluženemu. Spomin na romanje svetega očeta v Sveto deželo naj nas znova opogumi za oranje in setev. In koliko je še ledine, ki pričakuje pogumnih in prizadevnih obdelovavcev!

LOJZE ŠKERL

ALEKSEJ MARKUZA

Povsod in nikjer dama

*Povej, dragi veter,
o čem bori govore,
kaj na obali šume?*

*Podiš se po stepah,
se dolgočasiš v puščavi,
se sprehajaš po velemestih,
poljubljaš snežne vzpetine,
peniš se ob obali,
končno se odpočiješ
v prostranstvu.*

*Ah, veter,
hotel bi imeti
tvoja krila,
da bi videl,
če je morda
že rej pokril
skalna tla.*

*Pojdi
in še enkrat poglej
ter zapoj mi
pesem
o škrlatni gmajni.*

Rej = rdečkasto jesensko grmičevje.

TUJCI POVSOD

ZORA SAKSIDA

V letošnjem letniku nadaljujemo povest Zore Saksidove. Kratka vsebina te povesti v lanskem letniku »Mladike« je naslednja: Franc Obrobek in njegova mlada žena Anica sta imela med prvo svetovno vojno v Trstu gostilno »Pri svetovnem kongresu«. Malo pred koncem vojne je mož gostilno prodal in se preselil v Ljubljano. Anica, ki ni bila navdušena za to spremembo, je morala v marsičem popustiti možu, ki ni bil do svoje žene posebno nežen.

Pisateljica predstavi v prvem delu povesti predvsem Obrobka in Anico, njuno začetno pot, ki šele išče soglasja in razumevanja in ki počasi, zelo počasi ustvarja skupni dom.

Obrobek dobi tudi v Ljubljani službo pri policiji, tako kot jo je imel v Trstu. Vedno pa misli na to, da bi si kupil nekje hišo in bi bil tako na svojem. Res najde v Trnovem zapuščeno in neurejeno stavbo s travnikom in jo kupi. Po končani službi preureja Obrobek hišo in sanja o lepem vrtu, ki bo čez nekaj let ob domu.

V spominih Franca, predvsem pa Anice, nas pisateljica vodi iz Ljubljane nazaj v Trst in po okolici. Ta svet je za Anico živ in lep in zdi se ji, da bi bila srečna samo tam. Niti otrok ne more povsem izbrisati živih spominov mladosti in jo odtrgati od sveta za morjem.

Bravca bo zamikalo v nadaljevanju povesti živo pripovedovanje, bogat besedni zaklad, a predvsem ljubezen, ki diha v oblikovanju življenja glavnih junakov. Vabimo bravoce, da začno brati povest v letošnjem letniku. In kdor želi spoznati, kako je Obrobkov dom rasel in iskal korenin v tujem svetu, čeprav sta ga gradila mož in žena med rojaki, naj prelista lanski letnik revije. Zdaj dom stoji, hiša je pobeljena, v kuhinji je že novo pohištvo, postelja pa je še vedno izposojena. V naporu in v veri v življenje raste domek za tri ljudi...

Uredništvo

10. NADALJEVANJE

Mesec vseh svetnikov in vernih duš je minil, zima je poslala svojo belo vizitko na jutro predmiklavževega dne. Policajeva žena, kot so okoličani že nazivali Anico, je zjutraj, ko sta otrok in mož še spala, stekla po meso k Permetu, čigar hiša se je končala, kjer se je začel vrt trnovske cerkve, a na nasprotni strani, vstric s hišo podobarja in pozlatarja Slivarja. Zrak je bil nenavadno tih in miren, brez sape in megle, prijetno vonjiv. Srkala ga je vase in si napenjala misli, da bi uganila, po čem diši, a ji ni uspelo. Nizko ob jarku, med golo bezgovino, so ščebetali vrabčki, sem in tja je cvrkutnil kos in se zazibal z vejo, kamor je priletel, na travniku ob Velikem štradonu so se v zimo prehlajeno zadirale vrane.

»Po snegu diši,« je prerokoval Perme, nekaj let starejši od Anice, a že z zlatim podočnikom v svojem trpkem nasmehu, ki ga je nosil na obrazu kot krinko le ob delu v mesnici. Bil je visok in suh zelo prijazen in nič vsiljiv gospod, v beli jopi in bellem predpasniku z rjavkastimi marogami krvi. »Še danes ga bo vrglo.«

Anica je prvič slišala ugibati po vremenu iz samega vonja zraka, a nazaj grede je odkrila, da se ni priložnostni vremenoslovec prav nič zmotil; bili so pač še tisti stari časi, ko so vsaj dnevne napovedi še veljale. Nekaj mrzlega, lahnega in drobcega je začutila najprej na licih, nato na čelu, na

ustnicah in ko je pogledala kvišku, odkoder bi se utegnilo prašiti, je videla sive pike, proti nebu vedno gostejše: snežilo je. Tisti bežnji, mokričasti dotikljaji so s svojim mrzlikastim puhom kmalu nastlali ceste in strehe, grmiče ob poteh. Čim je zavila v domačo ulico, je že z mostiča opazila smreko v vrtnem kotu Bučarjeve vile, ogrnjeno s čipkastim pajčolanom, sem in tja še precej raztrganim. Snežilo je gosteje in gosteje, kar v plahtah, da se je še plečati Krim zavil v sivo molčečnost. V gostem seču, ki je ob jarku ločil obhišni vrtiček od ulice, je stikala za mrčesom rdečerjava taščica, preplašena in zaskrbljena ob zgodnjem snegu, ki jo je iz varnega Loga prignal med hiše, in se oglašala, kot bi hotela reči:

»Ali nisem revica? Sezi v cekar in vrzi mi kaj! Ne boš? Ne boš.«

Previdno je odsakljala globlje v prazno shrambo in obsojala: »Nočeš! Nočeš!«

Mlada Pri-norka, ki je doslej le slišala praviti o snegu, bi kar naprej hodila med padajočimi kosmiči in prisluškovala drobnemu življenju tik ob zemlji, ki je navadno bežala mimo njega gluha in slepa, zakopana le v sebičnost.

»Pa ga imamo, kaj gospa? Dobro jutro!«

Junkarjeva mama, soseda Obrobkovih s strani Malega grabna, je hitela z jerbasmom na glavi na trg. Povrtino, nekaj endivije, zelene, motovilca in špinače, je zavila v bele cunje, da bi ne zmrznila, sama pa se je stiskala v pleč, izpod katerega je gledalo nabrano krilo, dolgo skoraj do tal. Bila je malo višja od Anice, a precej starejša, že z odraslimi otroki. Najstarejša dva sta bila poročena in sta živela v Južni Ameriki, od koder sta se pred leti vrnila z možem in ostalima dvema hčerka, si kupila kos zemljišča in si postavila družinsko hišo. Poslopje je bilo krajše kot Obrobkovo, a višje in širše, z dvema prostoroma v širino, dvema v dolžino in z vežo po sredini prve polovice, in pritlično. Imelo je res prava okna in vrata, na kvadratnem, obsežnem dvorišču pa leseno ropotarnico in hlev s kravami in prašiči, ki so jih redili za dom, mleko pa oddajali in ga je tudi Anica kupovala pri njih. Najstarejša hči Marija, lepa, krepka, plavalaska, je že obiskovala univerzo, najmlajša, Lojzka, sinjih oči, ki so bile pečat Junkarjevega rodu, pa se je v mestu učila šivanja. Gospodar Junkar, mož srednjih let in postave, ni kar nič sodil k posestvu; delal je sicer od zore do mraka kot žena in dekla, a poznalo se je, da se siloma odtrguje mislim, ki so najbrže hitele preko oceana. Bil je molčeč, žena pa zgovorna, a njen glas je bil jokav, vedno je kaj tožila, čeprav ni mogla imeti skrbi ob takem trdnem gospodarstvu in pošteni družini. Pozneje je Anica slišala, naj vzame takim, ki tožijo, in da onim, ki se hvalijo.

Ob tistem jutranjem pozdravu na pragu zime pa je bil glas Junkarjeve mame čisto drugačen; zvenel je sveže in čisto in bil malce potiščan, kot bi ga bil kdo stlačil med bombažaste kosmiče.

»Saj je lepo,« je odgovorila prijazno, »jaz ga nisem vajena.«

»Zato pa vam je všeč, a še siti ga boste. Le čakajte, da začnete s trgov,« je prerokovala vrtnarica in dostavila:

»Ježešna, hudo je, hudo!« In spet ji je bil glas jokav kot vselej.

Pred pragom se je Anica otresla snežink s kočemajke in čevljev ter stekla v kuhinjo polna veselja do gibanja in nerazumljive radosti, kot pač otroci ob prvem snegu in ob vsaki drugi naravni lepoti in veličastju. Pristavila je lonec z mesom za juho in odhitela buditi moža.

»Vstani, Franc, sneg!«

»Saj boš še otroka zbudila, kaj se pa dereš!«

Skoraj da bi ga nalašč in ga nesla k oknu, da bi videl bele metuljčke, a prav gotovo ne bi razumel, kaj hoče, zato ga je rajši pustila v nedolžnem svetu sanj in se vrnila v kuhinjo likat moževo srajco.

S sušenjem perila je imela nič kaj preglavic, ker ji mož zaradi nove oprave ni dovolil sušiti v kuhinji.

»Še mar mi ni,« se je lagala, »pa prala ne bom in boš moral v službo umazan.«

»Molči, Afrika!«

Kadar jo je hotel dobrovoljno zavrnuti, jo je zastran njene temne polti zmerjal z Afriko.

»Ti si pa bel!« se je zasmejala in mu svetovala, naj se v zrcalo pogleda.

Med mladima zakoncema, ki sta imela za sabo Kalvarijo in ne medene tedne, je bilo takih ljubeznivo nagajivih pomenkov bore malo, ker sta bila preveč zakoreninjena vsak v svoj grunt skrbi in moža je vrh vsega gnjavila še ljubosumnost. Anica se je vedno balala tiste četrte urice, ki jo je morala ob moževih obedih prebiti na stražnici na Bregu, pod hudo točo moževih pretečih pogledov, ko so hodili mimo nje njegovih službenih tovariši, se z njo pošalili, ker se jim je zdela bolj punčka kot žena in mati, po njenem odhodu pa dražili Obrobka zavoljo njene lepote in pogoste slamnate ovdovelosti. Naj jih je poslušala molče ali jim odgovarjala, naj je gledala v tla ali v njih obraze, nikoli ni ustregla možu, ki je videl v vsakem njenem gibu domenjena znamenja za skrivne sestanke. Navadno še dojela ni, kaj so ji pravili, ker je bila v mislih pri otroku in se bala, da bi se mu kaj hudega ne primerilo v njeni odsotnosti. Da bi ga popazile stranke iz hiše, se ni mogla zanašati, ker so imele dovolj dela s svojo družino, le ob sobotah in nedeljah ji je odvzela nevšečno skrb Grossova gospa in vzela otroka k sebi, a ko se je vrnila, je slišala levite drugačne vrste.

»No, Anica, sta se že kaj odločila?« je kar hitro začela, da ji ne bi prehitro ušla z otrokom.

Menila je fantičkov krst; star je bil že dobra dva meseca, krščen pa še ne in niti klicali ga niso s kakim imenom. Franc ni niti s prstom mignil, da bi se pobrigal za botre, a toliko je pa le zabi-

kaj pravite vi?

ODGOVARJA LOJZE ŠKERL

ŠKOF NA PRIMORSKEM

Pri zasedanjih sedanjega Vatikanskega koncila sta bila dva slovenska škofa. Ali se vam ne zdi prav, da bi tudi Primorska (jugoslovanski-slovenski predeli goriške, tržaške in reške škofije) lahko imela pri koncilu svojega predstavnika škofa? Zakaj ne uredijo škofijskih meja?

Primorec

Urejevanje škofijskih meja gre počasi in na to sploh nihče ne misli. Innsbruck, ki je včasih spadal pod škofijo Brixen, je še vedno apostolska administratura. Ni mogoče tu razlagati, od kod vsa ta počasnost in previdnost.

S tem pa ni rečeno, da ne bi bilo primerno in zaželeno, da bi tudi Primorska imela svoje škofo. Upamo, da se bo to tudi zgodilo.

MORALNOST

Kaj sodite o »moralnosti« novele »Praznina«, ki je objavljena v prvi številki nove revije Most? Jože J.

Novi list je v kritiki revije napisal, da novela opiše izlet tržaškega odvetnika onstran državne meje in tudi onstran meja konvencionalne morale. Ker se Novi list prišteva listom, ki hočejo zagovarjati krščanska načela, smatram, da je s »konvencionalno morallo« označena katoliška morala.

SIMPLICIZEM

Primorski dnevnik je končno dvakrat spregovoril o Mladiki in tako vsaj zabeležil, da izhaja. Obregnil se je ob Vašo rubriko, češ da je v njej često precej simplicizma in lahkotnega apriorizma. Kaj je hotel s tem reči?

Prijatelj Mladike

Ne vem. Strinjam se pa s Primorskim dnevnikom, da danes res ni mogoče odgovarjati na vsa vprašanja v stilu lahkotnega apriorizma. Zanimivo bi bilo vedeti, kdo ima v tem prednost.

VOJNA IN MIR

Veliko se govori o miru in veliko se za mir dela. Človek ima vtis, da se človeštvo boji vojne. Nekateri pa mislijo, da je vojna neizogibna. Meni se vse to nekam čudno zdi. Kakšna potreba je vendar, da toliko govorimo o miru in vojni? Na svetu smo za mirno življenje, ne pa zato, da se bomo pretepali. Janez Cuk

Niso bili in niso vsi mnenja, da more človeštvo le v mirnem sožitju ustvariti kaj velikega in lepega. Marsikdo je videl v vojni višek moči in razvoja ter mislil, da more ta narod ali država le v vojni pokazati svojo moč in stopnjo kulture. Zato tako poveličevanje samo junakov z bojnih poljan, ne pa junakov dela, trpljenja za človeški blagor, družin! Posebno zadnja svetovna vojna je bila viden in pogubonosen izraz poveličevanja vojne, ko so se predvsem Nemci — prav na podlagi razvojne teorije — smatrali za najmočnejši narod in zato poklicani, da nad drugimi zagospodarijo.

Od druge strani slišimo govoriti o borbi in borbah. Komunistem govori o razredni borbi in trdi, da bo po borbi in iz borbe zasijala človeštvu nova bodočnost. In višek borbe je vojna.

kaj pravite vi?

Vse vojne in vse vojne priprave so človeštvu v vsej krutosti pokazale, da iz razbitih glav in črepinj ne more človeštvo pričakovati sreče. Oboževalci ene ali druge teorije so spoznali, da ni nikjer zapisano, da bo v bodoči vojni zmagal tisti, ki zmago pričakuje in napoveduje, ali se mu zdi, da je najmočnejši. Lahko se obratno zgodi. In zadnja vojna nam je lahko v marsičem še preveč vidno potrdilo. V vsakem slučaju bi morebitna vojna vsem škodila in bi bila oba nasprotnika pošteno potolčena, če ne celo uničena. Komu v korist?

Zato taka skrb za mir. Vse to je dobro videl Janez XXIII., ki je začrtal jasne in preproste smernice za dosego miru. Ali bodo ljudje sledili njegovim smernicam, ki so načela krščanskega življenja, in bo mir, ali nasprotno in bo jok in stok?

ŽE ZOPET HOROSKOPI!

Zakaj naj ne bi bilo res tisto, kar prerokujejo horoskopi, hiromanti in podobno? Student F. M.

O horoskopih sem že pisal v eni lanskih številčk Mladike.

Nihče ne more trditi, da ne bi bilo nekaj res od tega, kar ti napovedujejo. Težava je v tem: kaj je res in kako je strokovnjak, ki je na primer sestavil horoskop, »uganil« resnico.

Ko me kdo vpraša po razlagi takih napovedi, se spomnim na »svoj« novoletni horoskop, ki ga je pred nekaj leti objavil znani milanski tednik. Za novo leto sem tedaj nameraval ostati doma, ker sem imel precej dela. Ko vzamem po božičnih praznikih v roke milanski tednik, vidim, da mi za novo leto napoveduje nepozabni večer in izlet. Napoved sem bral z nasmehom. A končno se je vse tako uredilo, da sem na novoletni dan zvečer šel peš po snegu od Trbiža do Bele peči.

Ker je tako naneslo, da sem šel na izlet, bo kdo rekel, da so ugabili. In če ne bi šel? Potem bi se pa nihče ne spomnil, da niso ugabili in da se napoved ni izpolnila. In največ slučajev je prav takih. Previdni napovedovalci (ne preroki, ker takih ni) dajejo dandanes v glavnem le priporočila in nasvete, ne pa gotovih napovedi. Kdo naj prevzame odgovornost? S čim bi si služili kruh, če bi vse takoj in prav že naprej napovedali?

Studentu, ki se ne uči, ni težko napovedati, da ne bo izdelal. In napovedi o podobnih slučajih v svetu res ne manjka. Dekletu, ki pri hiromantih išče fanta in službo, lahko rečemo, da jo je luna trknila.

ČUDNI OBISKOVAVCI

Pred dnevi sta se znašli pred mojim stanovanjem dve dami, ki sta mi ponujali Sv. pismo. Na moj odgovor, da že imam Sv. pismo, sta mi odgovorili, da nimam takega, kakršnega ponujata. Ko sem vzel v roko knjigo, sem pogledal, če ima odobrenje cerkvenih oblasti. Ker tega ni bilo, sem odgovoril, da ga ne morem vzeti, ker ni odobreno. Nato sta mi začeli dopovedovati, da je božja beseda samo ena, da ne potrebuje cerkvenega dovoljenja. Bili sta naravnost zgovorni in me hoteli prepričati, da po njih govori božji obisk itd.

Kdo so ti apostoli in za koga delajo? Š. M.

Tudi pri nas so zelo delavni adventisti in jehovci. Eni kot drugi so verske skupnosti iz preteklega stoletja, ki si v marsičem sličijo. Predvsem v trditvi, da so oni edini pravi nositelji božje besede in Kristusovega nauka. Po doma-

čal, da ga ne smejo krstiti z njegovim imenom. Dolgo ga še pogledal ni, a ko je dete izgubilo videz mlade živalice in začlenjalo ločiti predmete, ne le svetlobo in temo, je le našel pot do zibke, čeprav skrivaj, ko je bila žena zunaj po opravkih. O botrih pa ni hotel slišati, skrbi se je otrešel čisto zlahka.

»Otrok ni moj, naj mu kar oče poišče botre,« jo je žalil s krivičnim namigovanjem in revčku brž našel očeta. »K Rjavcu pojdi v Barkovlje! Zastonj ti že ni dokupil leta, da si se lahko poročila. Je že vedel, zakaj!«

Ker je bila mladoletna, starši pa v begunstvu in predaleč, da bi ji mogli poslati pismeno dovoljenje za poroko, ji je nekdo svetoval, naj kupi manjka-joča leta. Pohitela je k ujčevemu svaku, takrat župniku v Barkovljah, ki se je rad odpravil na škofijo in dosegel, česar so ga prosili. Kot skromno zahvalo mu je Anica podarila steklenico domačega žganja, ki ga je neka Dolinčanka na svojem osličku pritihotapila v Žavlje, ko je imel Franc dežurno na mitnici. Takrat še zdaleč ni mislila, da bo za nedolžno uslugo in malenkostno zahvalo tako umazano dolžil dobrega, poštenega duhovnika in lastno ženo, ko bi za njeno poštenje lahko roko vtaknil v plamene in jo do smrti držal v njih, ne da bi se opeknel.

Norec, le kdaj te bo pamet srečala?« mu je včasih jezno zagodla, včasih pa pametno molčala, ne vedeč, da je bilo vse skupaj le začetek njegove nesrečne bolezn, s katero je moril najprej sebe in njo, pozneje družino in bližnjo okolico ter vsako moško osebo, ki se je količkaj in iz katerega razloga približala Obrobkovim.

»Veste, Anica,« jo je poučevala verna Polonica, »če otrok nekrščen umre, imajo starši smrtni greh, revše pa vso večnost ne bo videlo božjega obličja.«

O tem je Anica že slišala; pri njih doma je bila celo živa vera, da tavajo dušice takih otročičev po samotnih poteh, begajo po predorih in podzemskih jamah za božjo lučko. Rajnki Johani iz Brestjega, ki je pokopala nekrščenega sinka, ko Anica še rojena ni bila, se je še zmešalo od same žalosti, čeprav ni bila sama kriva nemarnosti, da je umrlo dete brez svetega krsta. Komaj si je po dolgi bolezn po porodu malo opomogla, že je ušla zdoma. Otroci, tudi Anica, so jo često videli po grivah, brežinah, vinogradih in senožetih, kako je, če je strmela in prisluškovala, šinila kvišku in se pognala naprej, spet obstala in kot preganjana zver iskala z zblojenim pogledom, kam bi se spet pognala, da bi našla otroka brez pokoja. Ob burji in dežju se je stiskala v oguljeno vojaško suknjo, zavaljano in raztrgano; nepočesani prameni osivelih, nekdam v kito spletenih las so se ji kot kače vili po vratu in licih, ciganski prsti, ozki in zagoreli, so vedno nekaj grabili po tleh ali v zraku, izsušena usta so klicala otroka brez imena. Če je le mogla, se je spustila do Plav, da je z dušo hitela za vlakom po temnih, ozkih predorih Soške doline in prisluškovala stokanju nedolžnega trpinčka. »Ni prav, ni prav!« je ponavljala, včasih tiho, včasih na glas. Vrtnec njene duševne zablode jo je nekega jesenskega dne zanesel pod težak štandreški voz, poln repe, ohrovtu in krompirja. Za njo je nekaj časa ostala na cesti mlaka krvi, v ljudeh pa trajen spo-

min, ki je tudi v Anici večkrat zablislil z vso težo neprijetnih občutkov.

»Saj vem,« je odgovorila zaskrbljeni ženici, »a če možu kaj omenim, me še ozmerja.«

»Čuden svetnik je, le kje se je vzel? Pri nas je krst prva skrb in skoraj vsi krstijo že prvi teden po rojstvu.«

Anica je že večkrat opazila, da so porivali njo in moža v neki drugi svet in tudi tokrat je ženica poudarila razliko med tem in svojim svetom. Resnici na ljubo, tudi sama se ni čutila tu doma, a po vseh postavah in pravicah so bili zdaj vsi na tej strani in ni bilo treba poudarjati »pri nas« ali pa »pri vas«. Ob vsej jezi do moža, ki ni bila majhna, bi se že potegnila zanj in kakšno zinila, a rajši molčala, ker je končno le vedela, da Grossova ne govori tako iz hudobije, ampak le iz skrbi za otrokovo dušo.

»Mu bom že rekla«, je obljubila.

»Nikarte popuščati!«

Tudi sosedom ni bilo prav, da imajo pogančka v svoji sredi. Trnovčani so bili po duši preprosti, a pošteni ljudje; zrasli so iz zemlje, živeli zanj in iz nje, njih vera je bila trdna in pristna, nič načičkanosti, zmaličenega in narejenega ni bilo v njej. Obrobka so po sili sprejeli v svojo veliko vrt-narsko družino in niso marali, da bi bil garjeva ovca. Bržkone ni bil le Lah, ampak tudi brezverec, saj ga v cerkvi še niso videli, niti pri polnočnici, čeprav je bil za božič službe prost. Čudno se jim je zdelo, da njegova žena molči in prenaša; se koj vidi, da ni iz kraja. Kakšna Kranjica bi mu takih nagodla, da bi jih do smrti pomnil, če ne dlje. Primorke najbrž ne vedo, da se možu lahko po robu postaviš, čeprav nisi zato nič slabša žena, nasprotno, mož te bo še bolj cenil, ko bo videl, da si ga neustrašno kar za lase potegnila na pravo pot.

Nekega popoldne, ko je Anica ob oknu šivala iz bele flanelaste krpe kapico za otroka, jo je obiskala Pečkova Angelica, sestra opernega igravca Bojana.

»Ste sami doma?«

»Kar naprej, gospodična!« je povabila začudena Anica, ki si ni mogla predstavljati vzroka dekletovega obiska; ponudila ji je stol in odložila šivanje na okno.

Sosedova hčerka je sedla in vzela v roke čepico, šivano natančno in z drobnimi, enakomernimi vbodi. Čipkast naborek se je vil čez ves prednji rob v drobnih, gostih prijemih in se ob konceh skrival za širokim svilenim trakom.

»Kakšna stvarca!« Dolgi, nemirni prsti so obračali kapico in obraz se je smehljaj.

Anica je kar požirala njeno blede, mestno lepoto. Ob polti, beli in baržunasti kot pravkar vzevele vrtnice, da si čakal, kdaj bo zaplal vate njih vonj, je zlahka razumela moževo Afriko na račun svoje zagorele, od sonca, burje in slanega morskega zraka ustrojene kože. Pozneje je večkrat slišala šegavi rek na račun mladih Trnovčank:

»Trnovska dekleta so lahko lepé, ko sonce posije, v solato zbežé.«

(Dalje prihodnjič)

kaj pravite vi?

če bi se to reklo, da so vsi prejšnji razlagavci Svetega pisma, od apostolskih časov dalje — skoraj dvatisoč let — nepravilno razlagali božjo besedo. Le ti so pravo zadeli! Ne bi tako zapisal (ker moramo imeti spoštovanje za prepričanje drugih), če ne bi bili ti »apostoli« res vsiljivi in strupeni do vsega, kar je katoliško.

Verjetno sta Vas obiskali dve dami iz skupine jehovcev. Imeli sta prav, ko sta rekli, da nimate takega Sv. Pisma, kakršnega sta ponujali. Njihovo Sv. pismo je namreč prikrojeno, da ustreza njihovim naukom.

Slovenci ne potrebujemo jehovskega Sv. pisma v italijanskem jeziku. Imamo svoje izdaje (seveda ne jehovske), na katere smo lahko ponosni. Prvo smo dobili po Juriju Dalmatinu že leta 1584 (kje so bili tedaj jehovci?), zadnjo pa leta 1958 v Mariboru. O teh »novih verah« imamo po svetu obširno literaturo. V slovenskem jeziku sta mi znani dve knjižici, ki sta izšli v zadnjih letih: ena v izdaji salezijancev v Marijanišču na Opčinah, ena pa v Ljubljani lansko leto (Ebnetar, Jehovine priče).

Pravijo, da so Jehovine priče ali jehovci tudi v Jugoslaviji zelo delavni. Lani mi je dijakinja v šoli pokazala slovensko izdajo njihovega glasila »Stražni stolp«. Bila je to števil. 89 iz leta 1961, ki je izšla v Zagrebu.

ŠKODA!

V *Jadranskem koledarju 1964 ste gotovo brali razgovor »O zmaju«, ki ga je sestavil prof. Andrej Budal. Kako preso-jate vsebino razgovora?* J. Ks.

Škoda! Taki članki škodujejo našemu duhovniškemu delu, da ne omenjam škode, ki jo povzročajo med našimi ljudmi. Boli nas, da ga je napisal priznan slovenski kulturni delavec in šolnik, ki pričakuje, da bodo Cerkev in duhovniki zagovarjali, branili in utrjevali slovensko besedo. Kako naj vendar to delamo, če naša beseda (ki mora biti vedno krščanska beseda) izgubi vsako vrednost?

V članku so razne trditve, ki jih res ne razumem. Naj navedem samo nekatere:

1. Kdo ali kaj je »dobri bog«? Poznam Boga. Tega kristjani molimo. Da ne more »dobri bog« (z malo začetnico!) nobenega poslušati, še manj pa uslišati, to ni za kristjana nobena skrivnost. In vendar bereš po knjigah, ki izhajajo v Sloveniji, vedno o nekem »bogu«. Kaj je to? Kdo je to? Pa vendar ne bo to tisti Bog, iz katerega spoznanja in priznanja so naši predniki črpali moč za vero v boljšo bodočnost in za rast v dobrem?

2. Zakaj ne bi mogli verovati v dobi astronomike v peklo in vice? Kdaj in kako je znanost odkrila, da ni Boga, pekla, vic? Če ni znanost izrinila praznoverja (glej »Tovariši« števil. 2-1964), kako naj bi izrinila katoliško vero?! Sovjeti se za to znanstveno in sistematično trudijo že nad 40 let, pa vedno tožijo, da morajo znova začeti.

3. Ali je tudi razodetje (ne razodetja) izprek razgrete domišljije?

4. Zakaj prav v Jugoslaviji število duhovniških poklicev vedno bolj raste? In sam Bog ve, kakšnega poguma in moralne sile je treba pod komunisti, da more kdo vztrajati v svojem poklicu!

5. Kdaj je znanost odkrila, da človek ne more biti pogubljen?

6. Od kod vemo, da je možnosti za raj na zemlji več ko dovolj?

7. Od kdaj imajo molitve po človekovi smrti za cilj, rešiti dušo pogubljenja?

OB OLIMPIJSKIH IGRAH

Človek je enota iz telesa in duše. Zdrav duh v zdravem telesu je bilo že geslo starih Grkov. Zdravega duha v zdravem telesu potrebujemo mi dandanes bolj, kakor kdajkoli poprej. Vera in gimnastika sta bili pri starih Grkih tesno povezani. Napačno bi bilo, če bi danes pospeševali enostransko vzgojo. Če šport v pravih mejah gojimo, to ugodno vpliva na duha, krepi voljo in vzgaja k značajnosti. Po peti božji zapovedi smo dolžni skrbeti za telesno zdravje. Prav po športu postane telo odpornejše proti raznim boleznim. S športom izravnavamo enostransko poklicno delo, s športom odstranjujemo okvare telesa. Šport zahteva od nas zmernega življenja. Odpovedati se moramo mamilom in poživilom. Stremljenje po zmagi zahteva trde vaje, vztrajnosti in potrpežljivosti. Vsega tega človek s šibko voljo ne bi zmožgel.

Šport je najbolj primerno razvedrilo za prosti čas. Včasih se je delavska in kmečka mladina športno bolj udejstvovala. Bil je to gotovo bolj zdrav način izrabe prostega časa, kot pa sedanjí, ko sedijo v zakajenih baríh, v slabo zračenih kinodvoranah ali pa dirkajo po cestah z motornimi vozili.

Športa, ki postane sam sebi namen, ne odobravamo. To je izrodek. Panog, ki so smrtnonevarne (avtomobilске dirke), ne smatramo več za šport. Država bi jih morala prepovedati. Koliko človeških življenj so že zahtevale. Športnih prireditev med nedeljsko službo božjo ne moremo zagovarjati.

Če šport v pravih mejah gojimo, postane lahko odličen pripomoček pri vzgoji mladega človeka v osebnost.

Največkratnejše, edinstvene med vsemi športnimi prireditvami, ki jih premore današnji svet, so olimpijske igre.

Ustanovitelj sodobnih olimpijskih iger je bil francoski baron Pierre de Coubertin. Obnovljene igre so bile v Grčiji na zgodovinskih tleh 1896. Letos se torej osemnajstič ponavljajo. Za Avstrijo je velika čast, da se zimski del olimpijade odigrava v Innsbrucku. Že takoj, ko je bilo prošnji Avstrije ugodeno, so začeli pripravljati olimpijski stadion, skakalnice, drsališča, hotele in druge naprave, ki so v zvezi s tako veliko prireditvijo. Zadnje tovrstne igre so se vršile v Ameriki v Squaw Valley. Po končanih prireditvah, ki so ogromno stale, so odgovorni tožili o velikih izgubah. Naprave v samotni dolini že propadajo. Vemo, da tudi v Innsbrucku stroški z vstopnino in drugimi dohodki ne bodo kriti. Pač pa bodo vse športne naprave tudi v bodoče uporabili za prireditve evropskega formata. Zgradbe pa za stanovanja.

Iz vsega je razvidno, da končni cilj olimpijskih iger ni: postavljati se. Že Coubertin je dejal, da je pri tekmah udeležba važnejša kot zmaga. Mednarodni olimpijski odbor pa si prizadeva, da bi te velike prireditve ne bile zgolj merjenje športnih sil med posamezniki. Šport naj bo eno izmed tistih sredstev, ki naj pripelje do razumevanja med vsemi narodi.

Avstrijski državni predsednik dr. Schärff je 29. januarja svečano pričel zimske olimpijske igre na stadionu Bergisel. 1300 aktivnih športnikov iz 37 držav je prikoralo z zastavami na stadion, in pred avstrijskim predsednikom zapriseglo. Nato so slovesno prižgali olimpijski ogenj. Istočasno pa so zadoneli trije topovski strelí. Vsi innsbruški zvonovi so zvonili in polepšali s tem ta edinstveni in veličastni pričetek zimskih olimpijskih iger v Innsbrucku.

DRŽAVNEMU ZNANSTVENEMU LICEJU 2. MESTO V VELESLALOMU

V soboto 1. t. m. so bile v Trbižu smučarske tekme v veleslalomu, ki jih je organiziralo Solsko skrbništvo za vse tržaške višje srednje šole. Letos je prvič, da so se tekmovanja udeležili v večjem številu tudi dijaki slovenskega znanstvenega liceja. Lani je namreč tekmoval samo Stele, ki je zasedel drugo mesto.

Glede razmeroma velikega števila udeležencev (startalo je namreč 62 tekmovalcev), so se naši dijaki precej dobro odrezali; zasedli so namreč 3., 5., 16. in 22. mesto. Možina pa je moral odstopiti zaradi okvare na smučeh. Nabrali so največ točk za licejem Dante, tako da so si v skupnem plasmaju res zasluženo priborili 2. mesto.

Vrstni red po šolah je naslednji: 1. licej Dante, 2. slo-

venski znanstveni licej, 3. Oberdan, 4. Petrarca, 5. Da Vinci, 6. Galilei, 7. Volta.

Posamezniki pa so zasedli tale mesta: 1. Canciani (Petrarca) 41''8, 2. Rella (Dante) 43''0, 3. Stele (SZL) 46''1, 4. Boico (Oberdan) 47''0, 5. Dolhar (SZL) 48''3, 16. Morelj J. (SZL) 53''2, 22. Janhuba (SZL) 57''7.

To je vsekakor lep uspeh za našo šolo, obenem pa nam je žal, da se tekmovanja niso udeležili tudi predstavniki Trgovskega zavoda in Učiteljišča. Ker je med našo slovensko dijaško mladino veliko zanimanja za smučanje, upamo, da se bo tega tekmovanja prihodnje leto udeležilo še več dijakov in dijakinj tako, da bodo lahko tekmovali za prvo mesto.

PAVEL MORELJ

ZA PRENOVO NAŠIH DRUŽIN

Odkar obstaja človeški rod, obstaja družina, ki je temeljna celica, matica, rojevališče in varovavka človeške družbe. Vsem narodom in verstvom je bila zato družina nekaj svetega. Čim bolj je bila v kakem narodu družina fizično in moralno zdrava, čim bolj so bili spoštovani sveti zakoni družinskega življenja, tem bolj čvrst je bil narod in tem bolj je vsestransko napredoval.

Kaj je ohranilo slovenski narod skozi tisoč štiristo let težke zgodovine na tej naši zemlji sredi silnih borb za obstanek in oblast? Predvsem zdravje naših družin.

Našim poštenim dedom in babicam, očetom in materam se imamo zahvaliti, da smo, da vrvenje stoletij ni zbrisalo našega rodu z obličja zemlje.

Moderni čas je načel družbo v temeljih. Razkrojiti hoče osnovno celico človeške družbe: družino.

Materialistično-komunistični sistem je za človeštvo najbolj nevaren zato, ker razdira temelj našega bivanja: družino.

Izvolil je besedo Bog, ki je beseda vseh besed in je alfa in omega in smisel in cilj in pot do cilja.

Brez Boga na svetu ni nič svetega in trdnega. Strasti zadobijo oblast nad duhom, razum vodi k utelešenju zla in ni je policije, ki bi mogla človeško hudobijo in zločinsko nasilnost zavreti.

Najbolj pride to do izraza vprav v življenju družine.

Brezbožna, nevzgojena, sladostrastju predana mladina je nesposobna za resnično zakonsko življenje.

Začasno skupno bivanje moškega in ženske, ki se ob prvem sporu za vedno razideta, je smrt družine.

Vsakovrstno in naravno izbegavanje zakoncev pred spočetjem otrok in nasilna moritev spočete pa nerocene dece kriči do nebes po maščevanju.

In božje pravično maščevanje obstaja v tem, da rod, ki s skrunitvijo zakona in ro-

MARIJA

ZUNANJA IN NOTRANJA PODOBA SLOVENSkih DOMOV

Izraz »dom« pomeni mnogo več kot zgolj stanovanje, hišo, v kateri bivamo. To je predvsem vzdušje, ki vlada v našem domu, vzdušje domačnosti, ki ogreva družinske člane s prisrčnostjo, jih povezuje v razumevanju in ljubezni, da se čutijo varni. V domu najdejo zavetje in toplino, tu se res lahko sprostite in najdejo sami sebe. Zato je dom naša največja zakladnica, iz katere črpamo življenjsko silo, pravo človečnost in ustvarjalnost; je naša največja zemska svetinja in jo kot tako nosimo vse življenje v svojem srcu. Naš dom lepo ponazoruje izraz »domače ognjišče« kot simbol toplote in moči.

Ali bo naš dom pravo »sveto ognjišče«, zavisi od naših žena in gospodinj. Naše žene naj bodo kot nekdanje vestalke »svečenice« naših domov, naših ognjišč, da bodo domovi prava »svetišča« ljubezni, v katerem žaru bodo rasle in se krepile naše družine in naš narod. In to je najvišje žensko poslanstvo. Blagoslovljene ženske, ki znajo ustvariti pravi dom, največjo vrednoto posameznika in občestva!

Zaradi tega nastane osnovno vprašanje, kako naj uredimo naš dom.

Kot smo videli daje vzdušje obeležje našemu domu. In to vzdušje naj bo pristno naše, to res krščansko, pravo slovensko in naj izraža našo osebno noto. To vzdušje občutimo takoj že ob vstopu v hišo.

NAŠ DOM DIHA TOPLINO

Naš dom je preprost, a okusno, prisrčno urejen in diha toplino. Nekako ogledalo doma nam kaže njegov vhod. Če imamo svojo hišo, postavimo ob vhodnih vratih cvetlice in zelenje v loncih, in prav tako tudi na okna; če pa imamo dvorišče, skrbimo, da bo snažno urejeno, pospravljeno in pometeno; drva in ropotijo spravimo v kot in lepo zakrijemo. Ob vhodu uredimo cvetlične gredice, ograjni zid pa okrasimo s cvetličnimi policami. Z malo iznajdljivostjo in spretnostjo pripravimo lahko lepo podobo našemu domu, napravimo prikupnega nam in tudi drugim. To je važno zlasti na deželi, da so naše vasi ne samo snažne, ampak tudi lepo urejene. Naše gospodinje naj bi tekmovala med seboj v čim lepši ureditvi doma, tako v zunanji kot notranji.

ZUNANJOST NAŠIH DOMOV

Pri nas se polaga največ pažnje notranji ureditvi, ki je sicer prvenstveno važna, a pri tem se zunanost često zanemarija. Tako se naši domovi in s tem naši ljudje ne pokažejo v pravi luči, kar je nedvomno škoda. Vemo, da napredni narodi zelo negujejo svoje domove in njih zunanje lice, saj je to izraz njihove kulture. To pa jim prinaša tudi veliko moralno in gospodarsko korist, zlasti v pogledu tujškega prometa. V tem so nam lahko za vzor naša Gorenjska, Koroška, Tirolska in druge dežele, ki s svojimi lepo urejenimi in okrašenimi domovi in vasmii privabljajo vedno več tujcev in si tako večajo svoje blagostanje. Zato naj tudi naše okoliške vasi olepšajo svoje zuna-

nje lice. Videli bomo, kako se bo povečal obisk domačinov in tujcev in z njimi se bo povečalo tudi gmotno blagostanje vasi, pa tudi kulturni vpliv. Pri tem delu za olepšavo zunanje podobe naših domov in vasi pritiče prvenstvena in odlična naloga našim ženskam. Njih trud ne bo zaman, saj bo kronan z uspehom in jim bo to v največje zadoščenje. Da pa bodo v svojih naporih laže uspele, naj se v vasi med seboj povežejo in si z medsebojno pomočjo olajšajo delo. Pri tem pa lahko dobe tudi javna sredstva, ki jih dajejo turistični organi za olepšanje vasi. Treba je le začeti!

Prav tako naj nas pri notranji ureditvi doma vodi načelo smotrnosti in estetski vidik, naj služi vse svojemu namenu in naj bo pri tem prikupno.

PREDSODBA

V veži ali predsobi naj bo predvsem omara za garderobo; če le mogoče, naj bo to stenska omara, ki sega do stropa in naj bo razdeljena za obleko, za čevlje in za ostale gospodinjske potrebščine kot so kovčki, torbice, pa tudi priprave za čiščenje. Če pa ni dovolj prostora, naj bo tu vsaj omarica za čevlje ter obešalnik za plašče, dežnike in pokrivala z ogledalom in predalom za krtače in hišni ključ. Predsobo okrasimo s kako za družino simbolno sveto podobo ali znakom križa, ob tem namestimo cvetlico in zelenje ter kakšno simbolno svetilko. Če je prostor majhen, ga prijetno povečamo s stensko nišo, v katero postavimo kipec ali cvetlico; če je temen, pa ga opremimo s prijetno razsvetljavo. V obeh primerih pazimo na spretno kombinacijo v pleskanju predsobe! Ko si sami izbiramo odnošno zidamo stanovanje, skrbimo, da bo predsoba dovolj velika in bo v njej dovolj prostora za čim več stenskih omar, kamor lahko spravimo po možnosti vso garderobo, obleko in perilo. Na ta način si bomo razbremenile ostale stanovanjske prostore in jih tudi laže lep in ceneje uredile. Vsekakor je treba predsobi posvetiti veliko pažnje.

Iz veže stopimo na deželi v »hišo«, v mestu pa v »dnevno sobo«, glede na to bo ta prostor tudi različno urejen. Toda bistveno je, da služi svojemu namenu. To je prostor, kjer se zbira družina preko dneva, tako pri obedih, pri družinskih opravilih in zabavah. Tu se sprejema tudi goste. Ker je ta prostor središče našega doma, mora izražati našo pravo podobo, našo dušo in srce. Naša »hiša« ali »dnevna soba« naj bo res naša, slovenska. Opremljena naj bo v našem kmečkem slogu: svetlo pohištvo iz macesna ali jesena ali podobnega lesa naj bo okrašeno s kovanim železjem in našimi srčki, tako jedilna omara (kredenca), druge omarice in stoli. V kotu naj bo velika javorjeva miza s klopmi in leseno steno, nad njo pa »bohkov kot« z razpelom ali Marijino podobo, ali pa kipom, okrašenim s cvetjem. Stene naj bodo prepleskane s svetlimi, toplimi barvami; tla naj pokriva kak živo pisan linolej ali druga pralna masa. Zavese naj bodo lahkotne in skladno s pohištvom v kmečkem slogu. Prav tako naj bodo prtički v narodnih motivih. Svetilke in lestenci naj bodo iz kovanega železa. V naših »hišah« zavzema častno mesto velika kmečka peč, v mestnih »dnevnihi sobah« pa je prav, da imamo kamin, ki ponazoruje domače ognjišče. Lepa slovenska navada je, da ob vratih v »hiši« visi rožni venec ter ob njem škropilnik z blagoslovljeno vodo, tako, da vsakdo vstopi blagoslovljen v božjem imenu, pa naj bo to domač ali tujec. To tako simbolno navado ohranimo tudi v naših mestnih »dnevnihi sobah« in prinesla nam bo resnični blagoslov doma. Skrbimo, da bo dnevna soba prijetna pa tudi udobna. Ker imamo danes že povsod radio neredko pa tudi televizijo, je prav, da imamo tudi udobne stole, naslanjače, zlasti za starejše družinske člane; pa tudi divan ali kauč, da na njem lahko prenoči naš gost, če nimamo posebne »tujske sobe«, ki je v naših tesnih stanovanjih običajno ni.

(Dalje prihodnjič)

dilnih zmožnosti kliče smrt med se, prej ali slej izumre.

Slovenci smo zadnji čas glede skrutitve zakonov, moritve nerojenih otrok in zakonskih ločitev na zelo slabem glasu.

Že gole statistike in javna priznanja zbuja srh, kaj šele, če bi se človek vmišljaj v vse tisoče in milijone skrivnih pregreh in zločinov.

Družba je bila zmeraj pokvarjena, bo deljal ta ali oni.

Da, res. Toda do take mere med našim narodom nikoli.

Morda je res danes nekoliko teže ostati v pravih tirnicah, kjerkoli že človek živi. Toda glavni vzrok za tako stanje med glavnino našega naroda je brezbožni materialistični sistem, potiskanje Cerkev in duhovnikov v zakristije in zaradi tega nevrogojena mladina, razbohota strasti ter vsestranski razmah hudobije...

Kaj nam je moč storiti za ozdravitev, prenovitev in ohranitev naše družine?

1. Postavimo znova vsi, privatniki in javna oblast, Boga na prestol, ki mu gre. Brez Boga je nemogoča obnova družine in človeške družbe.

2. Vsi pojdemo v boj za stvarno uveljavitev krščanskega zakona v vsej polnosti po vsem svetu in najbolj med našim narodom.

Zakonci, ki ste si pred Bogom in pričami obljubili zvestobo, obnovite v sebi sklep, da boste spoštovali svetost zakona, da boste izpolnili svoje poslanstvo in boste pomagali na svet sebi podobnim bitjem, ki kriče po življenju in jih bo nekoč Bog od vas terjat.

Ne bodite zločinski nosilci smrti, temveč sejavci življenja.

Da, težja je danes oskrba in vzgoja otrok, kot je bila nekoč, posebno za nekatere. In vendar je to vaša glavna stanovska dolžnost.

O številu otrok smete svobodno odločati, toda le v mejah, kot jih dovoljuje Bog, narava in Cerkev.

Imejte vselej veliko zaupanje v božje varstvo. Ljubite otroke in Bog vam bo dajal svoj blagoslov in družinsko veselje.

3. Vsi se na vso moč trudimo, posebno starši, duhovniki, šolniki in vzgojitelji, da bomo mladino pravočasno in zadostno pripravili na zakonsko in družinsko življenje.

Nikdar naj nam ne bo zadosti spodbuhih besed in govorov in predavanj o stvarih. Dajmo mladini v roke primerne revije in knjižice in knjige. Prirejajmo sestanke in tečaje. Predvsem pa naj mladina med nami najde čimlepši zgled pravega družinskega življenja.

Stanko Janežič

NATEČAJ ZA IZVIRNA RADIJSKA DRAMSKA DELA

RAI — Italijanska Radiotelevizija razpisuje natečaj za izvirna radijska dramska dela v slovenskem jeziku z namenom, da dobi nove in približa dramatikam že znane avtorje.

Za natečaj velja naslednji

PRAVILNIK

Čl. 1. — Pogoji udeležbe

a) Natečaja se lahko udeleže samo slovenski avtorji, ki stalno bivajo v Italiji. Izključeni so stalni inčasni uslužbenci in svetovavci RAI — Italijanske Radiotelevizije.

b) Predložena dela morajo oblikovno in vsebinsko ustrezati radiofonskim zahtevam in trajati od 40 do 70 minut.

c) Predložena dela morajo biti napisana v slovenskem jeziku, izvirna, neobjavljena in neizvedena.

Čl. 2. — Način udeležbe

a) Udeleženci natečaja morajo poslati, na način in v roku kot je to določeno v naslednji točki b), šest izvodov natečajnega dela, jasno in čitljivo natipkanih, označenih z geslom ali psevdonimom, brez kakršnegakoli znamenja, po katerem bi mogli spoznati avtorja. Geslo ali psevdonim mora biti natipkan tudi na posebni kuverti, v kateri naj bo list s podatki o avtorju in njegovem bivališču. Kuverta mora biti zaprta z voskom brez pečata.

b) Natečajna dela je treba poslati na naslednji naslov: RAI — Radiotelevisione Italiana. Tajništvo natečaja za izvirna radijska dramska dela v slovenskem jeziku, Piazza Ozberdan 5, Trieste, in sicer s priporočeno pošiljko, ki jo je treba oddati na pošti najkasneje do 15. aprila 1964. Poštni pečat bo dokazoval datum odpošiljatve.

c) Če bi se kak avtor udeležil natečaja z več deli, mora biti vsako delo označeno z različnim geslom ali psevdonimom in odposlano kot samostojna pošiljka.

d) Odposlani teksti udeležencem natečaja ne bodo vrnjeni.

Čl. 3. — Ocenjevalna komisija

Predložena dela bo ocenila in nagrade iz čl. 4 bo dodelila posebna petčlanska komisija, ki jo imenuje RAI in proti sestavi katere ni priziva. Imena članov komisije bodo objavljena v »Radiocorriere-TV«, po Radiu Trst A ter v tržaškem in goriškem tisku.

Čl. 4. — Višina nagrad

Za natečaj so določene naslednje nagrade:

L. 200.000 (dve sto tisoč) za prvonagrajeno delo

L. 150.000 (sto petdeset tisoč) za drugonagrajeno delo

L. 100.000 (sto tisoč) za tretjenagrajeno delo.

Čl. 5. — Izvedba in programiranje del

a) Nagrajena dela bo Radio Trst A oddajal v dneh, za katere si RAI pridržuje pravico, da jih določi v skladu s svojimi programskimi potrebami.

b) RAI si nadalje pridržuje pravico, da lahko vključi v svoje sporede tudi tista dela, ki jih komisija posebej priporoči.

c) RAI si pridržuje pravico, da sme zahtevati od avtorjev nagrajenih ali priporočenih del vse tiste spremembe, ki bi se mu po njegovem neprizivnem mnenju zdele potrebne za radijsko izvedbo. Če avtor tem zahtevam ne ugodí, se njegovo delo lahko črta s sporeda.

d) Za dela, ki jih bo RAI uporabila, bodo avtorji prejeli honorar po tarifi za dramska dela veljavni na Radiu Trst A v času oddaje.

Čl. 6. — Za natečaj ne pridejo v poštev tista dela, katerih avtorji se ne bodo povsem držali predpisov tega pravilnika.

Čl. 7. — Vsa sporočila o natečaju bodo objavljena v »Radiocorriere-TV«, po Radiu Trst A in v tržaškem in goriškem tisku.

Čl. 8. — Predpostavlja se, da vsi udeleženci natečaja poznajo in v celoti sprejmejo ta pravilnik.

KOMISIJA NATEČAJA ITALIJSKE RADIOTELEVIZIJE ZA SLOVENSKA RADIJSKA DRAMSKA DELA

Za oceno del, ki bodo sodelovala na natečaju za izvirna radijska dramska dela v slovenskem jeziku, ki ga je razpisala RAI — Radiotelevisione Italiana, je v smislu čl. 3 natečajnega pravilnika imenovana petčlanska komisija, katero sestavljajo: dr. Zorko Harej, prof. Martin Jevnikar, prof. Jože Peterlin, Modest Sancin in dr. Lojze Škerl. Poverjeni profesor stolice za slovenščino na padovanski univerzi in kritik prof. Martin Jevnikar je imenovan za predsednika komisije, funkcionar radijske postaje Trst A dr. Zorko Harej pa za tajnika komisije, oba s polno glasovalno pravico.

Pobudo RAI pozdravlja vsa slovenska kulturna javnost. To je prvi primer resnične kulturne vzpodbude, ki jo je dala kaka ustanova v državi manjšini. Upamo, da ne bo razočarana, ampak da se bodo slovenski pisci v velikem številu odzvali natečaju in da bodo tudi tekmovali s kvalitetnimi dramskimi prispevki.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE

je igralo v prvih dveh mesecih tega leta dve novi deli. Prva, Ribičeva pravljica »V kraljestvu palčkov« je bila namenjena otrokom. Predstave so bile dobro obiskane.

Manj občinstva je zajela druga premiera, in sicer Dikličeva »Na zeleni reki čoln«. Delo obravnava medvojno problematiko in nas je prav zaradi tega zanimalo. Z veseljem smo lahko opazili velik napredek v obravnavanju te snovi, saj so še do nedavna jugoslovanski pisatelji izrazito črno-belo slikali medvojne in povojne razmere. Tu se pogloblja pisatelj v psihologijo človeka in skuša razumeti njegova dejanja. So sicer marsikje vrzeli in nelogični preskoki, vendar je razvoj v izoblikovanju umetnine zelo velik.

Delo je režiral Adrijan Rustja, a glavni izraz so ji dali igravci: Stane Raztresen, Rado Nakrst, Stane Starešinič, Alojzij Milič in Zlata Rodoškova. Naravnost praznično slovesnost pa je dal predstavi prvak ljubljanske Drame, Stane Sever. Po dolgih letih, kar je gostoval v Trstu, smo ponovno občudovali njegovo igro, ki ne pozna nobenih zunanjih poudarkov, ampak živi v svoji resničnosti, v svoji globini, v prepričljivem izrazu. Njegova vloga je bila, žal, kratka, prekratka, in vendar je zapustila nepozaben vtis.

Režiser in igravci so posvetili mnogo truda predstavi. Nekoliko smo pogrešali organske rasti, ki bi jo morala igra imeti, od nenadnega in za gledavca premalo utemeljenega vpitja pa kapetana takoj ob njegovem prihodu, do preobrata namestnika, pri čemer bi brez dvoma lahko mnogo pripomogla zdravnica, če bi bila nežnejša in prepričljivejša. Seveda je še nešteto psiholoških doživetij v ljudeh, ki bi jih bilo mogoče z drobno študijo učinkovito prikazati.

JOZE PETERLIN

SLABE STRANI SLOVENSKE SODOBNE KULTURE

Več bomb je zadnje čase razpraskalo popolnoma provincialen in nesodoben obraz slovenskega dnevnega časopisja. Oglasili so se pri Perspektivah in pri Sodobnosti, avtoritativno pa je spregovoril tudi literarni kritik in komparativist Dušan Pirjevec. To so pravzaprav glasovi iz Ljubljane in problematika, ki jo prebadajo, je končno problematika nekega drugega sveta, ki pa je vendarle naš skupni slovenski svet, s katerim smo — hočemo, če smo Slovenci, povezani na življenje in smrt.

Težave slovenskega dnevnega časopisja v Sloveniji tiče pač v tem, da ni svobodno. In čeprav veje skozi Slovenijo zadnje čase bolj liberalen veter, je vrsta precej nesposobnih in konformističnih oblikovavcev slovenskega dnevnega tiska v delni demokratizaciji celotnega življenja (ko bi bilo treba sprejeti odgovornost na svoje rame) zatisnila oči in zakopala glavo v pesek kot noj. Časopisje je kljub določenim tehničnim izboljšavam in modernizaciji polno praznih fraz, neaktualnosti in člankov, ki se na kilometre daleč izogibajo najnezatnejšega spopada s slabim dejanske resničnosti. Drži pač, da slovensko časopisje v domovini ni informator o sodobnem stanju v domovini in po svetu, temveč v bistvu politično tendenciozno, politično didaktično in v končni resnici prazna vodena glava, ki ni zmožna zgraditi novega sveta, niti odpraviti temeljnih napak, ki so se pojavile v bistvu s komercializirani, ortodoksni socialistični resnici zelo oddaljeni družbi.

Skomercializirana, pozunanjena slovenska družba pa je tudi zelo daleč od tipa krščanske družbe, ki bi jo naj zastopal slovenski tisk v zamejstvu in drugod. A zdi se, da se je naš zamejski tisk ulovil v isto mišolovko kot doma. Pravzaprav ne moremo zlesti preko črno bele politične razmejitev. Sodimo pač tako: Kar ni naše, je zanič. Držimo se čudne logike. Na široko govorimo o slovenstvu in slovenski problematiki, pri tem pa ne prilezemo čez spolzko ograjo, za katero je razgled na celotno slovensko in svetovno problematiko — in to brez političnih očal. Govorimo in besedičimo o problemih, ki jih je svet že davno zavrzel, ker so nesodobni. Naša problematika je velikokrat čitalniška, polna nezdravih in neslanih zdravic nepomembnostim, medtem ko preziramo in izgubljammo izpred oči celoto, tisto perspektivo nekompleksnega človeštva. Namesto da bi pozitivne tradicije povezovali z novimi časi in poglobljeno, v široki odprtosti z vsem vrenjem sveta razvijali sodobno krščanstvo, ki more zrasti le po soočenju z vsemi ostalimi gibanji sveta, tičimo na zapečku naših praprababic. Žalostno, a resnično. Naše časopisno pisanje sodobnega človeka ne more pritegovati. Tudi zaradi naše nesposobnosti se slovenski človek postopoma, a zanesljivo in vedno bolj zagotovo utaplja v tujem morju, vedno manj iskric je v njem, ki bi ga prebadale in mu vžigale slovenski narodni ponos. Krščanstvo postaja vedno bolj krščanstvo odposlanih v tuje morje, slovenstvo postaja vedno bolj slovenstvo odposlanih v tuje morje, sirene piškajo, gasivci gasijo ogenj malodušja in revnosti, ki se skoraj ne da več pogasiti, in naša ladja se utaplja in utaplja, kljub vsemu grmenju obveščevalnih topov in kljub bengalični razsvetljavi proslav navideznih težko pridobljenih zmag.

Tu je treba storiti nekaj odločilnega in zares učinkovitega, da se to klavrno stanje prekine, da se slovenska družba zave, da je celota, ki more eksistirati le še kot celota. Rešilni vrač mora priti tako k našim kulturnim delavcem v osrednji Sloveniji kot k tistim v zamejstvu na krščanski strani, a tudi na drugi, za katero velja vse, kar smo že ugotovili samo z drugim katranom prepleskano.

So glasovi, ki pravijo, da se nekaj spreminja. V domovini se je po štiriletnem molku v 33-34 številki Perspektiv oglasil publicist Jože Pučnik s člankom o slovenskem kmetijstvu — in to je velik plus za znake postopne liberalizacije, saj še ni dolgo, ko je bil ta kulturni delavec, bivši urednik Besede in Revije 57, obsojen na kopico let strogega zapora. Kljub neki krizi kažejo še drugi znaki iz domovine, da se situacija spreminja.

A tudi v zamejstvu — in to tudi na krščanski strani, teče vsaj delno razvoj v pozitivno smer. Izrazita jasnovidnost, modernost in širok humanizem obeh velikih zadnjih papežev Janeza XXIII. in Pavla VI. so dejstva, ki jih ne more spregledati še tako beden in zaostal »pobožnjakar«, da uporabim ta izraz, ki je pravemu častivcu Boga v škodo, ker je pač od tam, kjer pomeni vera vse tisto, kar je najbolj zaostalo in najbolj pri dnu: tudi vera v Boga ne more rasti skozi klečeplazništvo pri tleh in proti vsem sodobnim tokovom v svetu. Toda pri nas se — kot sem rekel — marsikaj izpreminja. Veliko je še treba storiti.

Precej smo že pisali o potrebi kritike vsega našega početja, seveda tudi literarnega. Naša dosedanja kritika je morala orati ledino in je bila predvsem ideološka (napredna) in moralna (krščanska), potem pa šele estetska in literarna. A nove kulturne pojave pri Slovencih bo potreba oceniti predvsem estetsko, ne da bi ob tem pozabili na ideološko in moralno plat problema.

Problematika okrog revije Mladje, ki v vseslovenskem smislu n. pr. deluje posebno osvežujoče, pa na samem Koroškem terenu tako v estetskem in moralnem kot tudi ideološkem pomenu predstavlja osvobajanje od starih norm in je ta generacija do zdaj zlasti zaradi določenih bolj zapadnih estetskih pogledov (Kostanek) specifična novost tudi v slovenski literaturi. Kostankova kratka lirčna proza je v nekem smislu novost; gre pravzaprav za literarno zvrst, ki jo bo treba uvrstiti med liriko in prozno črtico, kot jo je pri nas n. pr. pisal Ivan Cankar in kot jo pišejo določeni njegovi epigoni v današnji čas.

Raste pa tudi revija Most. Pravim raste, ker je res vse v nastajanju in uredniški odbor in vsi sodelavci žele, da bi bila revija od številke do številke boljša in bolj zanimiva. Gre tudi za most med ideološko in estetsko tu ali tam stoječimi avtorji in končno za naš most med ideološko in estetsko tu ali tam stoječimi avtorji in končno za naš most med domovino in svetom. Gre za revijo, ki mora prinesiti med Slovence ustvarjalno navdušenje na podlagi demokratičnosti in na humanističnih osnovah. Danes rabimo revijo pogumnega duhovnega tveganja, ki bo uspešno le v popolni svobodi naših medsebojnih odnosov in našega nastopa. Danes potrebujemo revijo, ki bo skušala postati zgodovinsko dejanje določenega trenutka. Skozi kritično razmejitev z negativnimi in zaviralnimi pojavi v

našem zamejstvu, po svetu in v osrednji domovini moramo zgraditi zanimivo revijo naše sodobnosti. Ena osnovnih značilnosti nove revije mora biti tudi revija odprtosti za vse probleme našega sveta in mora rasti iz podpore čim širše plasti zainteresiranih...

Revije kot *Sodobnost*, *Perspektive*, *Problemi* itd. zbirajo okrog sebe skupine take ali take opredeljenosti. Proces diferenciacije je tako napolnil slovenski kulturni prostor, da postaja tudi od tega naše življenje utrujeno in da mor-

da tudi zaradi tega teži k neki sintezi, k sodelovanju in postopnemu pomirjanju. Za sodelovanje na podlagi svobode in za svobodo se moramo tem prej odločiti tudi v zamejstvu, kjer smo kot narod in kot posamezniki tem bolj ogroženi. Danes je koncem koncev skrajni čas, da se prenovijo, modernizirajo in osvobodijo zarjavelih zavor vsi ljudje v našem zamejstvu, a tudi na celotnem Slovenskem.

LEV DETELA

ČETRTE DIJAŠKI GLAS SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU

Izšel je »Dijaški glas« slovenske gimnazije v Celovcu. To je podobno glasilo kot so tržaške »Literarne vaje« ali kot je več časopisov v Sloveniji. Prav z veseljem pozdravimo vsakokrat rojstvo takega literarnega lista najmlajših. Seveda imamo tu in tam tudi kako kritično pripombo. Tako bi pri »Literarnih vajah«, ki izhajajo še kar redno in v tiskarni, želeli, da bi pri našale bolj smiselno urejeno prozo in poezijo, da bi bilo v njih več člankov in poročil o kulturnem življenju med Slovenci po svetu in doma in o problematiki tujega sveta. Tudi bi želeli, da bi bile tržaške »Literarne vaje« bolj glasilo tržaške mladine, da bi bilo v njih več zdrave narodne in sodobne

problematike, da bi bile bolj funkcionalno urejene, da bi predstavljale tudi že znane slovenske avtorje v pouk in v kvaliteto, da bi končno v njih objavljenih in neobjavljenih prispevkih, o njihovem stilu, ideologiji in pomanjkljivostih spregovoril izkušen mentor. Čakamo, da se to čimprej zgodi. Medtem pa lahko res z veseljem pozdravimo v bolj skromnih razmerah izhajajoče koroško dijaško glasilo, ki je od številke do številke boljše in iz katerega veje toliko zdravega duha koroške slovenske zemlje, da še daleč ne smemo biti zaskrbljeni. Je že tako, da nam je Koroška zelo pri srcu, saj nam je najbolj oddaljena in jo usoda najbolj tepe. Pričujoča lično urejena in hektografirana knjižica pa nam je poleg »Mladja« zopet v dokaz, da prihajajo vedno nove mlade moči prav na slovenskem Koroškem na plan. Pesmi objavlja Jernej Marko in Vida Zwitter in ni rečeno, da kljub mladostni naivnosti in sentimentalnosti ne moreta pomeniti upanja za naprej, saj zgodovina uči, da je prav iz literarnih dijaških glasil izšlo več pomembnih avtorjev. Seveda to ni pravilo. Prozaistov je precej več. Omenim naj prav dober zapis Mirka Messnerja o potresu v Skopju, drugače pa so se s pisanjem poskusili tudi Jože Habernik, Malle Gustl, Inzko Marija, Vlado Wakounig, Draga Jelen-Kru, Marica Kuežnik, Fritz Herman, Stanjo Wakounig, Gallob Anton, Habjan Valentin in Oraže Stefan, torej vrsta imen, od katerih se bo katero tudi pozneje še ponavljalo v slovenskem kulturnem življenju. Sledi še vrsta kulturnih poročil, medtem ko knjižico krasi tudi več bolj ali manj uspešnih slik na barvnem papirju. Zelo lepo je, da vsebuje knjižica tudi vrsto domačih koroških izrazov, žal pa neko-roškega bravca moti pomanjkljiva akcentuacija, tako da vrste besed ne bo znal prav naglasiti. V bodoče bi tudi bilo dobro, da bi se sodelavci po zakonih slovenskega jezika najprej podpisali s krstnim imenom, potem pa z družinskimi, in ne narobe, kot je to pravilo pri Madžarih, nikakor pa ne pri Slovencih. Bolj vestnega bravca tudi moti, da manjka kazalo. Vsekakor pa smo uredniku Waraschu in vsem sodelavcem za prijetno presenečenje in osvežitev nad vse hvaležni in si želimo še več podobnih dejanj.

Lev Detela

Slikar Klavdij Palčič, ki je opremil letošnji letnik »Mladike«

„POD SVOBODNIM SONCEM“ V NEMŠČINI

Pred kratkim je izšel v nemškem prevodu Finžgarjev roman »Pod svobodnim soncem«. Naslov knjige je: »IZTOK«, Roman um Justinian und Theodora. Aus dem Slowenischen übersetzt von Dr. Ferdinand Kolednik. Steyler Verlag.

Knjiga je zelo lepo opremljena, tako da dostojno predstavi slovenskega pisatelja milijonom nemških bravcev. Strokovnjaki trdijo, da je prevajavec dr. Ferdinand Kolednik delo odlično prevedel. O tem tudi ne dvomimo, saj poznamo prevajavca že po nešteti drugih prevodih. A dr. Koledniku nismo Slovenci hvaležni samo za prevod, ampak tudi za njegovo veliko delo, da najde način in da posveti vso svojo ljubezen do naroda in naše kulture za to, da seznanja svetovno javnost s slovensko književnostjo in tako dviga zastor meja naše male domovine.

J. P.

POPRAVI V LANSKEM (VII.) LETNIKU »MLADIKE« V DETELOVIH CLANKIH IN FELJTONIH IZ RUBRIKE RAZGLEDI NAPAKE IN POMANJKLJIVOSTI, KI NEPRIJETNO PAČIJO SMISEL:

Na str. 24, drugi stolpec, se mora začetni stavek o Naši sodobnosti tako glasiti: **Vodilni mesečnik slovenske »kritizirane« generacije, ki je po ločitvi duhov v Sloveniji postala predvsem zatočišče dogmatične režimovske smeri...**

Na str. 48, drugi stolpec zgoraj, se mora stavek glasiti v nadaljevanju tako: **...in Novak (mestoma še prepričljiva, a neenotna in precej šibka proza...)**

Na str. 76, 22 vrsta od zgoraj navzdol, prvi stolpec, moramo brati: **Tudi v Ljubljani lebdi...** in v 3. stolpcu v proči o 3. št. »Sodobnosti« in Rebulovi pesnitvi: **Čez kitajron...**

V Pristopu, str. 96, drugi stolpec, šesta vrstica, beri **nekaterih** in ne »nekaterie«.

V peti številki popravi na notranji strani platnic v prvem stolpcu, 11. vrstica od spodaj navzgor sledeče: **Pozneje pa več drugih vplivov...**

Na str. 116 je v poročilu o slovenskih književnikih v nemščini izpadlo, da so **Eröffnungen** priobčile tudi pesmi Daneta Zajca v prevodu Vladimira Vremca.

Na str. 176 se mora del predzadnjega stavka v polemiki Nekaj dobronamernih pripomb glasiti: **Za mojo tezo o »Cikulusu Vitiosusu sodobnega...**

ZAKAJ NAŠA RADIJSKA POSTAJA VČASIH MOLČI?

Zadnje čase večkrat naša radijska postaja utihne brez obvestila. Ali je to v zvezi z državno stavko, ali je samo na naši postaji kaj narobe. Saj ostale postaje RAI oddajajo. In če je stavka, kako, da je ta brez napovedi? Ali ne bi bilo mogoče kako poskrbeti, da bi postaja, ki ima nek širši pomen in važnost, le delovala, pa čeprav v skromnejši obliki. Gre za poročila, ki so zelo važna in tudi ni najbolj priporočljivo, da dobe ljudje za mejo vtis, da vlada v demokratičnem sistemu popoln nered. Kaj pravite?

Dušan S.

Naša postaja ne oddaja zaradi stavke tehnikov in uradništva. Ker smo na postajo zelo navezani, nam je seveda žal. Vendar ne moremo mimo zahtev uslužbencev. Verjetno so poizkusili vsa sredstva, da bi prišlo do soglasja, zdaj so posegli po skrajnem — po stavki. Če res kje težko razumejo ta »nered«, pa po drugi strani lahko spoznajo, kako se more delavec v demokratično urejeni državi boriti za svoje pravice in za izboljšanje svojega položaja. Tudi to je velika dobrina demokracije, saj o takem načinu boja delavcev v državah, kjer vladajo diktature proletariata, ni slišati nikdar.

KDO IMA ŠE DOSTOP V AVDITORIJ?

Ze dolgo časa se nič ne sliši o »Slovenski prosveti«. Kaj to pomeni? Ali je zmanjkalo dobre volje ali so kakšne posebne težave? Zakaj ni nobenih nastopov več v Avditoriju?

L. Šk.

O Slovenski prosveti res ni dosti slišati. Mislim pa, da ni temu vzrok morda pomanjkanje dobre volje, ampak bolj način dela. V tej številki objavljamo kratke obiske v naših društvih, a niti nismo mogli vsega objaviti, to se pravi, da so vsa ta društva, ki tvorijo nekako Slovensko prosveto, vendar precej živahna. Torišče delovanja se je preneslo v krajevne organizacije, kar je edino pravilno. Osrednji odbor nima toliko ljudi, da bi jih stalno pošiljal v društva, pa je tudi bolje, da je prepuščena pobuda vsakemu društvu posebej. Naloga centrale je le, da obudi še kako novo delovanje, kjer morda še spe, da vskladi delo društev, kjer to žele in pomaga, kjer društva to žele. Kljub temu pa je potrebno poleg tega drobnega lepega prosvetnega življenja po farah, še nekaj velikih prireditev. Za to nam je potreben Avditorij. Žal je zdaj dobilo Italijansko stalno gledališče ta prostor zase. Nekajkrat so ga odstopili Slovenskemu gledališču, Slovenska prosveta pa ga vse do zdaj ni mogla nikdar dobiti. Teško razumemo, da je prav Slovenska prosveta izključena. Za cvetno nedeljo smo prosili, ker bi želeli odigrati Pasijon, pa je bila tudi ta prošnja do zdaj zaman.

SLOVENSKI UMETNIKI V AMERIKI

Po zelo uspeli slikarsko-kiparski razstavi v New Yorku, so naši umetniki odprli v Brooklynu Atelje Gorše-Vodlan-Zupančič. Vsi trije umetniki s prijatelji pošiljajo bravcem »Mladike« lepe pozdrave.

Primorski Slovenci smo veseli lepih uspehov naših upodablajočih ustvarjalcev, posebno veseli smo zdravja in ustvarjalne sile prof. Franceta Goršeta, ki ga poznamo поблиže iz časov, ko je deloval med nami.

NIKAMOR NE SMEM

Sem dijakinja in obiskujem višjo srednjo šolo. Nisem sicer najboljša po uspehu, a tudi slaba ne. Vsekakor ne tako slaba, da bi morali doma kar naprej paziti name. Ko se vrnem iz šole, ne smem nikamor zdoma, če nimam kakega posebnega opravka. Strašno se boje zame. Mene pa to ponižuje. Nisem več otrok in lahko tudi sama presojam, kaj smem in česa ne. Kako naj dopovem mami, da bi bila bolj svobodna? Ali si lahko mislite, da bo moralo mlado, sanjavo dekle sedeti doma, ko bo zunaj kmalu cvetela pomlad?

Nadja Št.

Ne vem, če ste res tako zelo priklenjeni, ali pa morda nekoliko pretiravate. Skoraj si ne morem predstavljati mame na Tržaškem, ki bi svoje hčerke nikamor ne pustila. Če se res tako zelo boji za Vas, pa ima najbrž utemeljene razloge. Morda ste res preveč sanjavi. Mama Vas najboljše pozna. Morda pretirava, a ne dvomim, da jo boste znali prepričati in ji dokazati, da je njen strah neutemeljen. Danes imate priliko, da se zabavate v dostojni dijaški družbi, da na predavanjih in umetniških prireditvah uživate in se kratkočasite. Če Vaša mama pozna ta društva, Vas bo brez dvoma pustila, čeprav jo skrbite.

Sicer, draga Nadja, bodite srečni, da Vas ima nekdo tako zelo rad in da tako trepeta za Vas. Morda boste do dna razumeli tako mamino ljubezen šele takrat, ko je več ne bo, zdaj se ji vsaj približajte in boste začutili, da je lepa. Če se Vam zdi strah pretiran, ji povejte lepo in gotovo Vas bo razumela.

Jože Peterlin

UREDNIŠTVO SPOROČA

ROJAN

Ena najdelavnejših prosvetno-kulturnih skupin so rojanski igravci. Pripravljen imamo daljši prikaz njihovega dela za prihodnjo številko Mladike. A danes moramo opozoriti na predstavo, ki jo bodo imeli v nedeljo, 23. februarja ob 17. uri v Marijinem domu. Igrali bodo pretresljivo dramo v treh dejanjih, »VEST«.

Ker so posvetili mladi igravci težki predstavi mnogo truda, bomo pohiteli na predstavo v Rojan tudi iz ostalih predelov našega mesta.

NAŠ DOM

Največjih dolgov smo se rešili, vendar znaša naš dolg še precej. Prostori že sijajno služijo svojemu namenu, predvsem mladini, pa tudi drugim organizacijam. Lepo prosimo, da bi ne pozabili nanj, ampak, da bi še prispevali. Naredili boste s tem dobro delo.

Darovi: Felicita Vodopivec 2.000, Nada Skušek 2.000, Srednješolci 7.200, F. R. ob obletnici poroke 5.000. Vsem lepa hvala!

TISKOVNI SKLAD »MLADIKE«

Da bi mogli redno izdajati Mladiko, zbiramo v Tiskovni sklad denarne prispevke. Med dobra dela uvrstite tudi prispevke za ta sklad!

KJE DOBITE »MLADIKO«

Tisti, ki želi dobivati »Mladiko« po pošti, naj to sporoči na uredništvo, oziroma na upravo. Lahko tudi telefonira na št. 23-779.

Posamezne številke lahko kupite: pri prodajavcih katoliškega tiska, kjer so slovenske službe božje; v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici; v prodajalni časopisov na začetni in končni postaji openskega tramvaja in pri Parovelu v Trstu.

KNJIŽICE

V zbirki »Knjižice« smo dobili v zadnjem času dvoje aktualnih razmišljanj. Knjižica **Mir na zemlji** je posvečena razlagi zadnje okrožnice papeža Janeza XXIII. Knjižica **»Da jih boste razumeli«** pa je namenjena staršem in vzgojiteljem. Obe knjižici sta zelo aktualni.

KRIZANKA

1	2	3	4	5	6	7	
8							9
10							
11							
12				13			
14			15	16	17		
18				19			

Vodoravno: 1. športno orodje; 5. visoka gorska veriga med Tesalijo in Epirom; 8. umetni lesni kamen; 10. široka športna panoga; 11. sodilo, merilo; 12. kazalni zaimek (množ.); 13. težki koli, gorjače; 14. desni pritok Save; 15. egipčanski sončni bog; 17. starocerkvenoslov. glas; 18. priprava za presejanje; 19. naselja.

Navpično: 2. prebivavci največjega jugoslovanskega polotoka; 3. sol silicijeve kisline; 4. spodnji prostori stavbe; 5. dogajanje, razvoj dogodkov; 6. ena od Napoleonovih provinc; 7. slaven atenski general, ki se je proslavil v peloponeški vojni; 8. bodeča puščavska rastlina; 9. zanikati, ne priznati resnice; 15. grška črka; 16. medmet.

TEŽAK RACUN

$$\begin{array}{r} \text{EDM} \times \text{K} = \text{LB} \\ + \quad - \quad + \\ \hline \text{NNT} : \text{E} = \text{EKM} \\ \hline \text{KKN} + \text{N} = \text{KKA} \end{array}$$

Crke nadomesti s števkami in izpolni račun! (Enakim črkam pripadajo enake številke.)

ZA BISTRE GLAVE

V neki vodnjak priteka voda iz štirih studencev, in sicer daje prvi student toliko vode, da napolni vodnjak v enem dnevu, drugi ga napolni v dveh dneh, tretji v treh in četrti celo v štirih.

V kolikem času se napolni vodnjak, če tečejo vsi štirje studenci hkrati? (Račun je zastavil že slavni grški matematik Heron Aleksandrijski.)

REŠITVE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

ITALIJANSKA KRIZANKA

Vodoravno: 1. ioni — Hegel; 2. trojka — rja; 3. Ate — IM; 4. la — semafor; 5. strelica; 6. prakrt; 7. Stefan; 8. Geiger — BR; 9. Kansas — ko; 10. imitatorji — 10. oe — Ir — rman; 12. sto — Dolina; 13. karp — lina.

Navpično: A. itala — kiosk; B. Orta — gameta; C. Noe — sršeni — or; D. ij — stafisti; E. Kierkegaard; F. Hammerfest — ol; G. Altar — orli; H. grofi — Krmin; I. ej — oc — Bojana; J. Labrador — Ina.

Za dobro voljo

Pozno ponoči se mož vrne. Vzame ključ in ga zaman poskuša vtakniti v ključavnico. Nenadoma opazi, da so vrata odprta in da stoji za vrati njegova žena.

»Daj no, ženka, ne jezi se,« se začne opravičevati, »nekaj mojih kolegov je stavilo, da bi videli, kdo ga največ spije.«

»Zelo zanimivo,« odvrne žena pikro, »in kdo je dobil drugo nagrado?«

Neki kmet stopi k blagajniškemu okencu in reče: »Dajte mi listek za Lali!«

»Lali... Lali... kje pa je ta kraj?« vpraša v zadregi uradnik in začne iskati po knjigi.

»Tamle je, na klopi sedi. To je moja hčerka.«

»Kam pa greš s to knjigo?«
»Eden tistihle, ki so šli v restavracijo, jo je pustil v vlaku.«

»Pa veš kateri?«
»Ne. A ima svoj podpis na ovitku, glej: Dante Alighieri.«

»Je res, da hraniš denar za avtomobil?«

»Ne, denar ne, ampak material.«
»Tako? Katere dele pa že imaš?«
»Zrak za gume in vodo za radiator.«

»Glej no,« pravi zvezdnica svojemu zaročencu, »tam pri vratih bara tiste ga gospoda. Ali ni Victor Hugo?«

»Daj no, kaj govoriš, Hugo je mrtev...«

»Ne, ne, poglej, premika se...«

Po celem mesecu odsotnosti se trgovski potnik vrne domov. Brž priteče sinko in začne vpiti: »Papa, strah je tu, strah!«

Očka skuša malega pomiriti, toda ta ves preplašen tuli še dalje. Končno ga očka prime za roko in reče: »No, pa daj, poiščiva ta strah!«

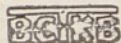
Sinko ga pelje proti omari. Odpreta: v omari je skrit najboljši prijatelj trgovskega potnika.

»Kako si hudoben,« nejevoljno reče ta, »prav res ne vem, kakšen užitek najdeš v tem, da takole prestrašiš ubogega otroka!«

Znani skopuh je v veliki zadregi. Poročil se mu je prijatelj in naj stvar še tako premišlja, vedno pride do zaključka, da mu bo moral poslati darilo. Končno odkrije v neki starinarni dragoceno razbito vazo, ki mu jo starinar za majhen denar odstopi. Ves srečen ga skopuh prosi, naj vazo lepo zavije in pošlje na prijateljev naslov.

»Imenitno,« si misli, »ko bo odvil, bo mislil, da se je razbila pri prenosu.«

Čez nekaj dni je res dobil zahvalno brzojavko: »Prisrčna hvala za vazo. Izvrstna tvoja zamisel, da si zavil vsako črepinjo posebej.«

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: **BANKRED**

TVRDKA

Kerže

USTANOVLJENA
LETA 1866

TRST - TRG S. GIOVANNI 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

HOTEL

HOTEL - PENSION »BLED«

Roma V. S. Croce in Gerusalemme 40
Telefon 777-102

„BLED“

ROMA - VIA S. CROCE IN GERU-
SALEMME 40 — TELEFON 777-102

Lastnik in ravnatelj **Vinko Levstik**

PENSION

PENSION »DANIELA«

Roma, Via L. Luzzatti 31, Tel. 750-587